

Актуальні проблеми теорії наближень в метриках дискретних просторів на множинах сумовних періодичних та майже періодичних функцій¹

Анатолій Сердюк¹, Андрій Шидліч^{1,2}

¹Інститут математики Національної академії наук України, м. Київ

²Національний університет біоресурсів і природокористування України

Анотація. У даній оглядовій роботі висвітлюються основні аспекти розвитку досліджень, пов'язаних з розв'язанням екстремальних задач теорії апроксимації у просторах \mathcal{S}^p та $B\mathcal{S}^p$ відповідно періодичних та майже періодичних сумовних функцій, у яких l_p -норми послідовностей коефіцієнтів Фур'є є скінченними. Зокрема, огляд містить відомі на цей час результати, що стосуються найкращих, найкращих n -членних наближень та поперечників класів функцій однієї та багатьох змінних, які означаються за допомогою ψ -похідних та узагальнених модулів гладкості в просторах \mathcal{S}^p та $B\mathcal{S}^p$. Особливу увагу приділено розвитку досліджень, пов'язаних з отриманням прямих та обернених апроксимаційних теорем у цих просторах.

Actual problems of the approximation theory in metrics of discrete spaces on sets of summable periodic and almost periodic functions

Anatolii Serdyuk¹, Andrii Shidlich^{1,2}

¹Institute of Mathematics of the National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

²National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv

Abstract This review paper highlights the main aspects of the development of research related to the solution of extreme problems in the theory of approximation in the spaces \mathcal{S}^p and $B\mathcal{S}^p$ of periodic and almost periodic summable functions, respectively, where the l_p -norms of the sequences of Fourier coefficients are finite. In particular, the review contains the results known so far concerning the best, best n -term approximations and widths of classes of functions of one and many variables defined by means of ψ -derivatives and generalized moduli of smoothness in the spaces \mathcal{S}^p and $B\mathcal{S}^p$. Particular attention is paid to the development of studies related to the derivation of direct and inverse approximation theorems in these spaces.

Emails: sanatolii@ukr.net, shidlich@gmail.com

¹This work was partially supported by a grant from the Simons Foundation (1290607, A. Sh.).

1 Вступ

В роботі висвітлюються основні аспекти розвитку досліджень, пов'язаних з розв'язанням низки важливих екстремальних задач теорії апроксимації у просторах \mathcal{S}^p та $B\mathcal{S}^p$ сумовних функцій, у яких l_p -норми послідовностей коефіцієнтів Фур'є є скінченними. Простори такого виду відомі досить давно. Зокрема, при $p = 1$ вони є просторами абсолютно сумовних функцій (див., наприклад, [14, 39]), а при $p = 2$ – гільбертовими просторами. В Інституті математики НАН України систематичні дослідження, пов'язані зі знаходження точних розв'язків класичних екстремальних задач теорії апроксимації у таких просторах почали проводитись, починаючи з 2000-х років з ініціативи О.І. Степанця і за активної підтримки його наукової школи. Інтерес до цих досліджень виник в результаті пошуку нових підходів до задач теорії наближення функцій багатьох змінних, де, на відміну від одновимірного випадку, дуже рідко вдавалось отримати точні або асимптотично точні результати. Серед визначальних проблем в цій теорії, напевно, варто виділити такі: вибір апроксимативних агрегатів, класів функцій та відповідних апроксимаційних характеристик. В той час, як в одновимірному випадку структура найпростішого агрегату наближення визначається природним порядком натурального ряду, в багатовимірному випадку, тобто, коли задано простір $L = L_1(\mathbb{R}^d)$, $d = 1, 2, \dots$ ($d \in \mathbb{N}$), сумовних за Лебегом функцій $f(\mathbf{x}) = f(x_1, \dots, x_d)$ d дійсних змінних вибір найпростіших агрегатів є дещо проблематичним. Перші труднощі тут починаються з того, що саме слід вважати аналогом частинної суми для кратного ряду

$$\sum_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d} c_{\mathbf{k}}, \quad \mathbf{k} = (k_1, \dots, k_d), \quad (1.1)$$

де \mathbb{Z}^d – цілочисельна решітка в \mathbb{R}^d . Природним є розгляд “прямокутних” сум і відповідних їм апроксимативних агрегатів – у періодичному випадку тригонометричних поліномів вигляду

$$\sum_{k_1=-n_1}^{n_1} \cdots \sum_{k_d=-n_d}^{n_d} c_{k_1, \dots, k_d} e^{i(k_1 t_1 + \dots + k_d t_d)}. \quad (1.2)$$

Проте частинні суми кратного ряду можна означати багатьма іншими способами, зокрема, у такий спосіб. Нехай $\{G_\alpha\}$ – сім'я обмежених областей, які залежать від параметра α , $\alpha \in \mathbb{N}$, і такі, що будь-який вектор $\mathbf{n} \in \mathbb{Z}^d$ належить усім областям G_α при достатньо великих значеннях α . Тоді вираз $\sum_{\mathbf{k} \in G_\alpha} c_{\mathbf{k}}$ називають частинною сумою ряду (1.1), яка відповідає області G_α . За аналогією з цим вводяться і відповідні частинні суми тригонометричних рядів:

$$\sum_{\mathbf{k} \in G_\alpha} c_{\mathbf{k}} e^{i\mathbf{k}\mathbf{x}} = \sum_{\mathbf{k} \in G_\alpha} c_{k_1, \dots, k_d} e^{i(k_1 x_1 + \dots + k_d x_d)}. \quad (1.3)$$

Досить швидко виявилось, що у випадку наближення функцій з відомих класів Соболева $W_p^r(\mathbb{R}^d)$ замість прямокутних сум вигляду (1.2) доцільніше застосовувати суми (1.3), які побудовані за областями, що визначаються деякими гіперболічними

поверхнями. Такі області вперше були введені К. І. Бабенком в [10, 11] і отримали назву гіперболічних хрестів. Їх поява дала істотний поштовх у розвитку сучасної теорії наближення функцій багатьох змінних. В цьому напрямку отримано велику кількість важливих та цікавих результатів, з яким можна ознайомитись, наприклад, з робіт [34, 47, 78].

Слід зазначити, що більшість результатів, які стосуються наближення функцій з використанням гіперболічних хрестів, у просторах $L_p(\mathbb{R}^d)$ мають порядковий характер, а точні рівності отримуються лише у гільбертових просторах (при $p = 2$). Спроби використання гіперболічних хрестів, а також їх модифікацій – ступінчастих гіперболічних хрестів при наближенні функцій з класів, відмінних від соболевських, взагалі кажучи, бажаних результатів майже не дають. У зв'язку з цим при знаходженні точних розв'язків важливих екстремальних задач апроксимації конкретного функціонального класу \mathfrak{N} (або ж деякої сім'ї таких класів) природно підбирати відповідну йому сім'ю областей G_α , яка визначається його параметрами. Так, у 2000 році О. І. Степанцю [58, 60] (див. також далі п. 3.3) для множин ψ -інтегралів функцій з одиничних куль просторів \mathcal{S}^p вдалося підібрати відповідне сімейство областей і показати, що підпростір поліномів, побудованих за такими областями є підпростором, на якому реалізуються точні значення колмогоровських поперечників цих множин у заданих просторах (див. теореми 3.5 та 3.7).

Іншою причиною, яка ускладнює отримання точних результатів по наближенню функцій багатьох змінних є історично сформована практика постановки задач апроксимації саме у просторах Лебега $L_p(\mathbb{R}^d)$. У періодичному випадку норма в цих просторах означається рівністю

$$\|f\|_{L_p(\mathbb{T}^d)} = \left((2\pi)^{-d} \int_{\mathbb{T}^d} |f(\mathbf{x})|^p d\mathbf{x} \right)^{\frac{1}{p}}, \quad \mathbb{T}^d = [0, 2\pi)^d. \quad (1.4)$$

Проте при $p = 2$ простори $L_p(\mathbb{R}^d) = L_2(\mathbb{R}^d)$ є гільбертовими і крім рівності (1.4) норму функції f можна також визначити з урахуванням рівності Парсеваля в інший спосіб:

$$\|f\|_{L_2(\mathbb{T}^d)} = \left(\sum_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d} |\hat{f}(\mathbf{k})|^2 \right)^{\frac{1}{2}}, \quad (1.5)$$

де $\hat{f}(\mathbf{k})$ – коефіцієнти Фур'є функції f . Тому узагальнення гільбертових просторів на випадок інших p , відмінних від 2, можна також проводити двома способами. У першому випадку, норма визначається рівністю (1.4) і характеризує величину середнього значення p -го степеня модуля заданої функції. У другому – розглядається наступна величина, яка повністю характеризується множиною $\{\hat{f}(\mathbf{k})\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$:

$$\|f\|_{\mathcal{S}^p(\mathbb{T}^d)} = \|\{\hat{f}(\mathbf{k})\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}\|_{l_p(\mathbb{Z}^d)} = \left(\sum_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d} |\hat{f}(\mathbf{k})|^p \right)^{\frac{1}{p}}. \quad (1.6)$$

В даному огляді наведено результати, які стосуються другого із зазначених способів. Такий підхід був реалізований, зокрема, в роботах [32, 33, 39, 75] та ін. Істотний просув

у цьому напрямку, на нашу думку, вдалося зробити завдяки дослідженням О. І. Степанця та послідовників (див., наприклад, [1, 22, 23, 28, 29, 49, 50, 58, 60, 64–68, 81, 93] та ін.). Зокрема, окрім розв’язку згаданої вище задачі про колмогоровські поперечники множин ψ -інтегралів у просторах \mathcal{S}^p , О. І. Степанцю та його учням вдалося знайти точні значення найкращих n -членних наближень, тригонометричних поперечників, наближень лінійними методами таких множин, довести прямі та обернені апроксимаційні теореми та вказати точні константи у відповідних нерівностях. При цьому результати, отримані для просторів \mathcal{S}^p , у багатьох випадках виявилися новими навіть для гільбертових просторів. У роботах [53] та [86] (див. також п. 4) згадані вище ідеї та підходи О. І. Степанця, були розповсюджені на множини майже періодичних функцій в сенсі Безиковича, в результаті чого виникли простори Безтковича-Степанця $B\mathcal{S}^p$ та Безиковича-Муселака-Орлича $B\mathcal{S}_M$. Для цих просторів отримано прямі та обернені апроксимаційні теореми (див. п. 4.4 та 4.5), які без втрати точності охоплюють як частинний випадок простори періодичних функцій \mathcal{S}^p .

Даний підхід також дозволив розповсюджувати ідеї та методи теорії наближень на абстрактні лінійні простори і отримувати завершені змістовні результати. У роботі авторів [52] наведено огляд результатів, пов’язаних із екстремальними задачами теорії наближень в абстрактних лінійних просторах, у яких норми визначаються аналогічно до рівності (1.6). Зазначений огляд містив також деякі результати у просторах \mathcal{S}^p , проте в ньому залишилась неохопленою низка результатів, які, зокрема, стосуються прямих та обернених теореми у просторах майже періодичних функцій, поперечників множин, що визначаються усередненими модулями гладкості та ін.

2 Основні означення

2.1 Означення просторів \mathcal{S}^p

Нехай \mathbb{R}^d – d -вимірний, $d \in \mathbb{N}$, евклідів простір, $\mathbf{x} = (x_1, \dots, x_d)$ – його елементи, \mathbb{Z}^d – цілочисельна ґратка в \mathbb{R}^d , тобто, множина векторів $\mathbf{k} = (k_1, \dots, k_d)$ з цілочисельними координатами, $(\mathbf{x}, \mathbf{y}) = x_1 y_1 + \dots + x_d y_d$ і $|\mathbf{x}| = \sqrt{(\mathbf{x}, \mathbf{x})}$.

Нехай, далі, $L = L(\mathbb{T}^d)$ – простір всіх 2π -періодичних за кожною зі змінних комплексозначних функцій $f(\mathbf{x}) = f(x_1, \dots, x_d)$, сумовних на $\mathbb{T}^d := [0, 2\pi]^d$. Через $\mathcal{S}^p = \mathcal{S}^p(\mathbb{T}^d)$, $p \in (0, \infty]$, позначають простір всіх функцій $f \in L$ зі скінченною (квазі-)нормою

$$\|f\|_{\mathcal{S}^p} := \|f\|_{\mathcal{S}^p(\mathbb{T}^d)} = \|\widehat{f}(\mathbf{k})\|_{l_p(\mathbb{Z}^d)} = \begin{cases} \left(\sum_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d} |\widehat{f}(\mathbf{k})|^p \right)^{1/p}, & p \in (0, \infty), \\ \sup_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d} |\widehat{f}(\mathbf{k})|, & p = \infty, \end{cases} \quad (2.1)$$

де

$$\widehat{f}(\mathbf{k}) := (2\pi)^{-d} \int_{\mathbb{T}^d} f(\mathbf{x}) e^{-i(\mathbf{k}, \mathbf{x})} d\mathbf{x}, \quad \mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d, \quad (2.2)$$

– коефіцієнти Фур'є функції f за системою $\{e^{i(\mathbf{k}, \mathbf{x})}\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$.

Як зазначено вище, при $p = 2$ внаслідок (1.5) простори \mathcal{S}^p є гільбертовими просторами $L_2(\mathbb{T}^d)$. При інших $p > 0$ ці простори також наслідують деякі важливі властивості, притаманні гільбертовим просторам, зокрема, мінімальну властивість сум Фур'є, яка формулюється в такий спосіб.

Твердження 2.1. ([65, Гл. 11], [66]) *Нехай f – довільна функція з простору \mathcal{S}^p , $p \in (0, \infty]$, i*

$$S[f](\mathbf{x}) = \sum_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d} \widehat{f}(\mathbf{k}) e^{i(\mathbf{k}, \mathbf{x})} \quad (2.3)$$

її ряд Фур'є за системою $\{e^{i(\mathbf{k}, \mathbf{x})}\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$. Нехай, далі, $\{G_\alpha\}$ – сім'я обмежених областей, які залежать від параметра α , $\alpha \in \mathbb{N}$, i такі, що будь-який вектор $\mathbf{n} \in \mathbb{Z}^d$ належить усім областям G_α при достатньо великих значеннях α .

Для фіксованої області G_α серед усіх сум вигляду

$$\sum_{\mathbf{k} \in G_\alpha} c_{\mathbf{k}} e^{i(\mathbf{k}, \mathbf{x})}, \quad c_{\mathbf{k}} \in \mathbb{C}, \quad (2.4)$$

в просторі \mathcal{S}^p найменше відхиляється від f частинна сума $S_{G_\alpha}(f)(\mathbf{x}) = \sum_{\mathbf{k} \in G_\alpha} \widehat{f}(\mathbf{k}) e^{i(\mathbf{k}, \mathbf{x})}$ ряду (2.3), тобто, суми $S_{G_\alpha}(f)$ реалізують найкращі наближення функції f тригонометричними поліномами вигляду (2.4) в просторі \mathcal{S}^p :

$$E_{G_\alpha}(f)_{\mathcal{S}^p} := \inf_{c_{\mathbf{k}} \in \mathbb{C}} \left\| f - \sum_{\mathbf{k} \in G_\alpha} c_{\mathbf{k}} e^{i(\mathbf{k}, \cdot)} \right\|_p = \|f - S_{G_\alpha}(f)\|_p.$$

2.2 Поняття ψ -інтеграла, ψ -похідної та характеристичних послідовностей

2.2.1. Для означення класів наближення в просторах \mathcal{S}^p використовуються поняття ψ -інтеграла та ψ -похідної [60], [65, Гл. 11]. Нехай $\psi = \{\psi(\mathbf{k})\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$ – довільна система комплексних чисел – кратна послідовність. Якщо для функції $f \in L$ з рядом Фур'є

$$S[f](\mathbf{x}) = \sum_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d} \widehat{f}(\mathbf{k}) e^{i(\mathbf{k}, \mathbf{x})} \quad (2.5)$$

ряд

$$\sum_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d} \psi(\mathbf{k}) \widehat{f}(\mathbf{k}) e^{i(\mathbf{k}, \mathbf{x})}. \quad (2.6)$$

є рядом Фур'є деякої функції F з L , то F називають ψ -інтегралом функції f і позначають $F = \mathcal{J}^\psi(f)$. При цьому функцію f називають ψ -похідною функції F і позначають через $f = D^\psi(F) = F^\psi$. Множину ψ -інтегралів всіх функцій $f \in L$ позначають через L^ψ . Якщо \mathfrak{N} – деяка підмножина з L , то через $L^\psi \mathfrak{N}$ позначають

множину ψ -інтегралів всіх функцій з \mathfrak{N} . Зрозуміло, що коли $f \in L^\psi$, коефіцієнти Фур'є функцій f и f^ψ пов'язані співвідношеннями

$$\widehat{f}(\mathbf{k}) = \psi(\mathbf{k})\widehat{f}^\psi(\mathbf{k}), \quad \mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d. \quad (2.7)$$

В ролі \mathfrak{N} можна обрати одиничну кулю в U^p в просторі \mathcal{S}^p :

$$U^p = \{f \in \mathcal{S}^p : \|f\|_p \leq 1\}. \quad (2.8)$$

В такому випадку покладаємо $L_p^\psi := L^\psi U^p$.

Зазначимо, що коли

$$\psi_k \neq 0 \quad \forall k \in \mathbb{N}, \quad (2.9)$$

то внаслідок (2.7) та (2.8)

$$L_p^\psi = \left\{ f \in L : \sum_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d} \left| \frac{\widehat{f}(\mathbf{k})}{\psi(\mathbf{k})} \right|^p \leq 1 \right\}, \quad p \in (0, \infty), \quad (2.10)$$

тобто, множина L_p^ψ складається із функцій простору L , послідовності коефіцієнтів Фур'є яких належать p -еліпсоїду простору l_p з півосями, які дорівнюють $|\psi(\mathbf{k})|$.

Надалі обмежимося випадком, коли система ψ задовольняє умову

$$\lim_{|\mathbf{k}| \rightarrow \infty} \psi(\mathbf{k}) = 0. \quad (2.11)$$

Якщо $f \in L^\psi \mathcal{S}^p$ і $|\psi(\mathbf{k})| \leq K$, $\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d$, то $f \in \mathcal{S}^p$. Тому за умови (2.11) має місце вкладення $L_p^\psi \subset \mathcal{S}^p$.

2.2.2. Конструкцію поліномів, які використовуються для наближення елементів $f \in \mathcal{S}^p$, зручно визначати за допомогою спеціально підібраних характеристичних послідовностей $\varepsilon(\psi)$, $g(\psi)$ і $\delta(\psi)$ системи ψ , які задаються в такий спосіб [60], [65, Гл. 11].

Нехай $\psi = \{\psi(\mathbf{k})\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$ – довільна система комплексних чисел, які задовольняють умову (2.11). Через $\varepsilon(\psi) = \varepsilon_1, \varepsilon_2, \dots$ позначимо множину значень величин $|\psi(\mathbf{k})|$, $\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d$, впорядковану за спаданням, через $g(\psi) = \{g_1, g_2, \dots\}$ – послідовність множин

$$g_n = g_n(\psi) = \{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d : |\psi(\mathbf{k})| \geq \varepsilon_n\} \quad (2.12)$$

і через $\delta(\psi) = \delta_1, \delta_2, \dots$ – послідовність чисел $\delta_n = |g_n|$, де $|g_n|$ – кількість чисел $\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d$, які належать множині g_n . Через $g_0 = g_0(\psi)$ позначають порожню множину і вважають, що $\delta_0 = 0$.

Враховуючи умову (2.11), послідовності $\varepsilon(\psi)$ і $g(\psi)$ можна визначити рекурентно за допомогою співвідношень:

$$\varepsilon_1 = \sup_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d} |\psi(\mathbf{k})|, \quad g_1 = \{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d : |\psi(\mathbf{k})| = \varepsilon_1\}, \quad \varepsilon_n = \sup_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d \setminus g_{n-1}} |\psi(\mathbf{k})|, \quad (2.13)$$

$$g_n = g_{n-1} \cup \{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d : |\psi(\mathbf{k})| = \varepsilon_n\}, \quad n \in \mathbb{N} \setminus \{1\}.$$

За такого означення будь-яке число $n^* \in \mathbb{N}$ належить усім множинам g_n з достатньо великими номерами n і $\lim_{k \rightarrow \infty} \delta_k = \infty$.

Зазначимо також, що якщо $\tilde{\psi} = \{\tilde{\psi}_k\}_{k=1}^{\infty}$ – спадна перестановка системи чисел $|\psi(\mathbf{k})|$, $k = 1, 2, \dots$, то має місце рівність

$$\tilde{\psi}_k = \varepsilon_n \quad \forall k \in (\delta_{n-1}, \delta_n], \quad n = 1, 2, \dots \quad (2.14)$$

Окрім природної умови (2.11) від систем ψ жодних інших істотних обмежень не вимагатеться. Тому ці системи ψ , а з ними і їх характеристичні послідовності $\varepsilon(\psi)$, та $\delta(\psi)$ в загальному випадку можуть бути різноманітними, а сукупності областей $g(\psi)$ – мати доволі складну конфігурацію.

2.2.3. Дослідження зв'язку між гладкісними властивостями неперервної періодичної функції та швидкістю спадання до нуля її найкращих рівномірних наближень тригонометричними поліномами почалися ще на початку минулого століття у роботах А. Лебега, Д. Джексона, С. Н. Бернштейна, Ж. де ла Валле Пуссена (див., наприклад, роботу [16] та посилання у ній). Ідея класифікації періодичних функцій на основі перетворень їхніх рядів Фур'є за допомогою мультиплікаторів виникла під впливом досліджень робіт А. Вейля (див., наприклад, [7]), Б. Надя [54], П. Бутцера та Р. Несселя [21] та інших. В завершеному вигляді така класифікація була реалізована у 80-х роках минулого століття О. І. Степанцем (див., наприклад, монографії [56, 57, 62, 63, 65]).

Зазначимо, що спочатку у 1983 році для функцій однієї дійсної змінної О. І. Степанцем запроваджено поняття (ψ, β) -похідної [55]. У цьому випадку $\psi = \{\psi(k)\}_{k \in \mathbb{Z}}$ – система відмінних від нуля комплексних чисел таких, що

$$\psi(k) = |\psi(k)| \cos \frac{\beta\pi}{2} - i|\psi(k)| \sin \frac{\beta\pi}{2}, \quad k = 0, 1, \dots, \quad \beta \in \mathbb{R},$$

а значення $\psi(k)$ та $\psi(-k)$ є комплексно спряженими, тобто $\psi(-k) = \overline{\psi(k)}$, $k \in \mathbb{Z}$. Згодом з'явилися узагальнення цього поняття, а також оберненого до нього поняття ψ -інтеграла як для періодичних функцій однієї та багатьох змінних, так і для довільних функцій, заданих на всій дійсній осі. Разом з поняттям ψ -похідної О. І. Степанець ввів у розгляд допоміжні характеристики – модулі напіврозпаду, які дозволили ранжувати функції ψ , а разом з ними і відповідні множини (ψ, β) -диференційовних функцій, в залежності від швидкості спадання до нуля. Такий підхід дав змогу здійснити класифікацію та розробити ефективні методи дослідження класичних задач теорії апроксимації для множини усіх сумовних функцій, починаючи від функцій малої гладкості, ряди Фур'є яких можуть розбігатися, і закінчуючи нескінченно диференційовними функціями, аналітичними та цілими функціями [62, 63, 65].

Питання класифікації множини нескінченно диференційовних, аналітичних та цілих функцій в термінах (ψ, β) -похідних досліджувались, зокрема, в [70–72].

2.2.4. В багатовимірному випадку природними є системи ψ , у яких $\psi(\mathbf{k})$ зображу-

ються у вигляді

$$\psi(\mathbf{k}) = \psi(k_1, \dots, k_d) = \prod_{j=1}^d \psi_j(k_j), \quad k_j \in \mathbb{Z}^1, \quad j = \overline{1, d}, \quad (2.15)$$

значень одновимірних послідовностей $\psi_j = \{\psi_j(k_j)\}_{k_j=1}^{\infty}$. Якщо при цьому $\psi_j(k_j)$ і $\psi_j(-k_j)$ є комплексно спряженими, то множини $g_n(\psi)$ є симетричними відносно усіх координатних площин і

$$\sum_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d} \psi(\mathbf{k}) e^{i\mathbf{k}\mathbf{t}} = \sum_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}_+^d} 2^{d-q(\mathbf{k})} \prod_{j=1}^d |\psi_j(k_j)| \cos\left(k_j t_j - \frac{\beta_{k_j} \pi}{2}\right), \quad (2.16)$$

де $q(\mathbf{k})$ – кількість координат вектора \mathbf{k} , які дорівнюють нулю, а числа β_{k_j} означаються співвідношеннями

$$\cos \frac{\beta_{k_j} \pi}{2} = \frac{\operatorname{Re} \psi_j(k_j)}{|\psi_j(k_j)|}, \quad \sin \frac{\beta_{k_j} \pi}{2} = \frac{\operatorname{Im} \psi_j(k_j)}{|\psi_j(k_j)|}.$$

В такому випадку множина L^ψ ψ -інтегралів дійсних функцій φ з $L(\mathbb{T}^d)$ складається з дійснозначних функцій f , і якщо до того ж ряд в (2.6) є рядом Фур'є деякої сумовної функції K_ψ , то достатньою умовою включення $f \in L^\psi \mathfrak{N}$ є можливість зображення функції f у вигляді згортки

$$f(\mathbf{x}) = (2\pi)^{-d} \int_{\mathbb{T}^d} \varphi(\mathbf{x} - \mathbf{t}) K_\psi(t) dt,$$

де $\varphi \in \mathfrak{N}$ і майже скрізь $\varphi(\mathbf{x}) = f^\psi(\mathbf{x})$. Це, зокрема, означає, що множини $L^\psi \mathfrak{N}$ включають класи функцій, які зображуються у вигляді згорток з фіксованими сумовними ядрами.

2.2.5. Нехай l_r^d , $0 < r \leq \infty$, – простір всіх послідовностей $\mathbf{x} = \{x_k\}_{k=1}^d \in \mathbb{R}^d$ зі стандартною l_r -нормою (квазі-нормою)

$$\|\mathbf{x}\|_r := \|\mathbf{x}\|_{l_r^d(\mathbb{N})} = \begin{cases} (\sum_{k=1}^d |x_k|^r)^{1/r}, & 0 < r < \infty, \\ \sup_{1 \leq k \leq d} |x_k|, & r = \infty. \end{cases}$$

Нехай, далі, $\psi = \psi(t)$, $t \geq 1$, – деяка фіксована додатна спадна до нуля функція, $\psi(0) := \psi(1)$. Одним із важливих прикладів множин $L_p^{\psi*}$ є класи $\mathcal{F}_{p,r}^\psi$, $0 < p, r \leq \infty$, які отримуються з останніх у випадку, коли система $\psi^*(\mathbf{k}) = \psi(|\mathbf{k}|_r)$, $\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d$, тобто,

$$\mathcal{F}_{p,r}^\psi = \mathcal{F}_{p,r}^\psi(\mathbb{T}^d) := \left\{ f \in L(\mathbb{T}^d) : \|\{\widehat{f}(\mathbf{k})/\psi(|\mathbf{k}|_r)\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}\|_{l_p(\mathbb{Z}^d)} \leq 1 \right\}.$$

Зазначимо, що при $\psi(t) = t^{-s}$, $s \in \mathbb{N}$ і $p = 1$, класи $\mathcal{F}_{p,\infty}^\psi =: \mathcal{F}_{p,\infty}^s$ є множинами функцій, у яких частинні похідні порядку s мають абсолютно збіжні ряди Фур'є. Якщо ж $p = 2$, то класи $\mathcal{F}_{2,\infty}^s$ збігаються з класами Соболева W_2^s . Апроксимативні характеристики класів $\mathcal{F}_{p,r}^\psi$ для різних $r \in (0, \infty]$ і різноманітних функцій ψ досліджувались в роботах [31, 43, 51, 79, 90–93] та інших. Отримані для цих класів результати знайшли своє застосування до дослідження апроксимативних характеристик функціональних класів у просторах Лебега $L_p(\mathbb{T}^d)$ (див., зокрема, п. 3.5).

3 Апроксимативні характеристики функціональних класів у просторах \mathcal{S}^p

3.1 Наближення індивідуальних функцій у просторах \mathcal{S}^p

Нехай $\psi = \{\psi(\mathbf{k})\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$ – система чисел, підпорядкована умовам (2.9) та (2.11).

Величину

$$E_n(f)_{\psi,p} = \inf_{c_{\mathbf{k}} \in \mathbb{C}} \left\| f - \sum_{\mathbf{k} \in g_n(\psi)} c_{\mathbf{k}} e^{i(\mathbf{k}, \cdot)} \right\|_{\mathcal{S}^p} \quad (3.1)$$

називають найкращим наближенням функції f в просторі \mathcal{S}^p тригонометричними поліномами, номери гармонік яких належать областям $g_n(\psi)$ вигляду (2.12).

Теорема 3.1. ([61], [65, Гл. 11]) *Нехай $f \in L^\psi \mathcal{S}^p$, $p > 0$, і $\psi = \{\psi(\mathbf{k})\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$ – система чисел, яка задовольняє умову (2.11). Тоді ряд*

$$\sum_{k=1}^{\infty} (\varepsilon_k^p - \varepsilon_{k-1}^p) E_k^p(f^\psi)_{\psi, \mathcal{S}^p}$$

збігається, і при кожному $n \in \mathbb{N}$ має місце рівність

$$E_n^p(f)_{\psi, \mathcal{S}^p} = \varepsilon_n^p E_n^p(f^\psi)_{\psi, \mathcal{S}^p} + \sum_{k=n+1}^{\infty} (\varepsilon_k^p - \varepsilon_{k-1}^p) E_k^p(f^\psi)_{\psi, \mathcal{S}^p},$$

де ε_k – елементи характеристичної послідовності $\varepsilon(\psi)$.

Теорема 3.2. ([61], [65, Гл. 11]) *Нехай $f \in \mathcal{S}^p$, $p > 0$, система $\psi = \{\psi(\mathbf{k})\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$ задовольняє умову (2.11) і*

$$\lim_{k \rightarrow \infty} \varepsilon_k^{-1} E_k(f)_{\psi, \mathcal{S}^p} = 0.$$

Тоді для того, щоб виконувалося включення $f \in L^\psi \mathcal{S}^p$ необхідно і достатньо, щоб збігався ряд

$$\sum_{k=1}^{\infty} (\varepsilon_k^{-p} - \varepsilon_{k-1}^{-p}) E_k^p(f)_{\psi, \mathcal{S}^p}.$$

Якщо цей ряд збігається, то при довільному $n \in \mathbb{N}$, справджується рівність

$$E_n^p(f^\psi)_{\psi, \mathcal{S}^p} = \varepsilon_n^{-p} E_n^p(f)_{\psi, \mathcal{S}^p} + \sum_{k=n+1}^{\infty} (\varepsilon_k^{-p} - \varepsilon_{k-1}^p) E_k^p(f)_{\psi, \mathcal{S}^p},$$

де ε_k – елементи характеристичної послідовності $\varepsilon(\psi)$.

Дані теореми встановлюють зв'язок між найкращим наближенням довільної функції з простору \mathcal{S}^p і властивостями її ψ -похідних. Вони були отримані О. І. Степанцем в роботі [61] (див. також [65, Гл. 11]). Подібні твердження в теорії наближень прийнято називати прямими та оберненими теоремами. Теорема 3.1 показує як швидкість спадання до нуля найкращих наближень ψ -похідних функції впливає на оцінки її найкращих наближень. Теорема 3.2 в цьому сенсі є оберненою: у ній за властивостями найкращого наближення функції робиться висновок про існування її ψ -похідних та вказуються оцінка їх найкращих наближень в \mathcal{S}^p .

Зазначимо, що у роботах [48, 49] та [85] встановлено, зокрема, аналогічні прямі та обернені теореми наближення функцій з просторів \mathcal{S}^p різними лінійними методами підсумовування рядів Фур'є (методами Фейєра, Зигмунда, Абеля-Пуассона тощо). У роботах [82, 83] та [81, Гл. 3]) отримано оцінки відхилень полігармонічних функцій $u_n(r, x)$, $0 \leq r < 1$, $x \in \mathbb{T}^1$, порядку n в крузі одиничного радіуса з центром в початку координат від їх граничних функцій $f(x)$ в метриках просторів \mathcal{S}^p через найкращі наближення граничних функцій в тих же метриках.

3.2 Найкращі наближення, найкращі n -членні наближення та тригонометричні поперечники класів L_q^ψ в просторах \mathcal{S}^p

Нехай f – довільна функція з простору \mathcal{S}^p , n – будь-яке натуральне число і γ_n – довільний набір з n векторів $\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d$. Розглянемо тригонометричні поліноми

$$P_{\gamma_n} = \sum_{\mathbf{k} \in \gamma_n} c_{\mathbf{k}} e^{i(\mathbf{k}, \cdot)} \quad \text{та} \quad S_{\gamma_n}(f) = \sum_{\mathbf{k} \in \gamma_n} \widehat{f}(\mathbf{k}) e^{i(\mathbf{k}, \cdot)}, \quad (3.2)$$

де $c_{\mathbf{k}}$ – будь-які комплексні числа, а $\widehat{f}(\mathbf{k})$ – коефіцієнти Фур'є функції f .

Величину

$$E_{\gamma_n}(f)_{\mathcal{S}^p} = \inf_{c_{\mathbf{k}} \in \mathbb{C}} \|f - P_{\gamma_n}\|_{\mathcal{S}^p} \quad (3.3)$$

називають найкращим наближенням функції f довільними n -членними поліномами, що відповідають набору γ_n , а величину

$$\mathcal{E}_{\gamma_n}(f)_{\mathcal{S}^p} = \|f - S_{\gamma_n}(f)\|_{\mathcal{S}^p}. \quad (3.4)$$

– наближенням функції f частинною сумою Фур'є, що відповідає набору γ_n .

Якщо \mathfrak{N} – деяка підмножина з \mathcal{S}^p , то через $E_{\gamma_n}(\mathfrak{N})_{\mathcal{S}^p}$ та $\mathcal{E}_{\gamma_n}(\mathfrak{N})_{\mathcal{S}^p}$ позначають точні верхні межі величин (3.3) та (3.4) по множині \mathfrak{N} , тобто,

$$E_{\gamma_n}(\mathfrak{N})_{\mathcal{S}^p} = \sup_{f \in \mathfrak{N}} E_{\gamma_n}(f)_{\mathcal{S}^p} \quad \text{та} \quad \mathcal{E}_{\gamma_n}(\mathfrak{N})_{\mathcal{S}^p} = \sup_{f \in \mathfrak{N}} \mathcal{E}_{\gamma_n}(f)_{\mathcal{S}^p}. \quad (3.5)$$

Характеристики

$$\mathcal{D}_n(\mathfrak{N})_{\mathcal{S}^p} = \inf_{\gamma_n} E_{\gamma_n}(\mathfrak{N})_{\mathcal{S}^p} \quad \text{та} \quad \mathcal{D}_n^\perp(\mathfrak{N})_{\mathcal{S}^p} = \inf_{\gamma_n} \mathcal{E}_{\gamma_n}(\mathfrak{N})_{\mathcal{S}^p}. \quad (3.6)$$

називають відповідно тригонометричним (базисним) та проєкційним поперечниками порядку n множини \mathfrak{N} в просторі \mathcal{S}^p .

Величини

$$\sigma_n(f)_{\mathcal{S}^p} = \inf_{\gamma_n} E_{\gamma_n}(f)_{\mathcal{S}^p} \quad \text{та} \quad \sigma_n(\mathfrak{N})_{\mathcal{S}^p} = \sup_{f \in \mathfrak{N}} \sigma_n(f)_{\mathcal{S}^p} \quad (3.7)$$

називають найкращим n -членним (тригонометричним) наближенням відповідно функції f та множини \mathfrak{N} в просторі \mathcal{S}^p .

В ролі множини \mathfrak{N} розглядаємо множину L_q^ψ ψ -інтегралів всіх функцій з одиничної кулі простору \mathcal{S}^q , $0 < p, q < \infty$, за умов, що гарантують вкладення $L_q^\psi \subset \mathcal{S}^p$.

Теорема 3.3 ([65, Гл. 11], [66]). *Нехай $0 < q \leq p$, і $\psi = \{\psi(\mathbf{k})\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$ – система чисел, підпорядкована умовам (2.11) і (2.9). Тоді для будь-якого $n \in \mathbb{N}$ і для довільного набору γ_n із n різних натуральних чисел справджуються рівності*

$$E_{\gamma_n}(L_q^\psi)_{\mathcal{S}^p} = \mathcal{E}_{\gamma_n}(L_q^\psi)_{\mathcal{S}^p} = \tilde{\psi}_{\gamma_n}(1), \quad (3.8)$$

де $\tilde{\psi}_{\gamma_n}(1)$ – перший член послідовності $\tilde{\psi}_{\gamma_n} = \{\tilde{\psi}_{\gamma_n}(k)\}_{k=1}^\infty$, яка є спадною перестановкою системи чисел $\{|\psi_{\gamma_n}(\mathbf{k})|\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$,

$$\psi_{\gamma_n}(\mathbf{k}) = \begin{cases} 0, & \mathbf{k} \in \gamma_n, \\ \psi(\mathbf{k}), & \mathbf{k} \notin \gamma_n, \end{cases} \quad (3.9)$$

при всіх $n \in \mathbb{N}$ виконуються рівності

$$\mathcal{D}_n(L_q^\psi)_{\mathcal{S}^p} = \mathcal{D}_n^\perp(L_q^\psi)_{\mathcal{S}^p} = \tilde{\psi}_{n+1}, \quad (3.10)$$

$$\sigma_n^p(L_q^\psi)_{\mathcal{S}^p} = \sup_{s > n} (s - n) \left(\sum_{k=1}^s \tilde{\psi}_k^{-q} \right)^{-\frac{p}{q}} = (s^* - n) \left(\sum_{k=1}^{s^*} \tilde{\psi}_k^{-q} \right)^{-\frac{p}{q}}, \quad (3.11)$$

в яких $\tilde{\psi} = \{\tilde{\psi}_k\}_{k=1}^\infty$ – спадна перестановка системи чисел $|\psi(\mathbf{k})|$, $\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d$, і s^* – деяке натуральне число.

Теорема 3.4 ([65, Гл. 11], [66]). *Нехай $0 < p < q$, і $\psi = \{\psi(\mathbf{k})\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$ – система чисел, яка задовольняє умови (2.11) та*

$$\sum_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d} |\psi(\mathbf{k})|^{\frac{pq}{q-p}} < \infty. \quad (3.12)$$

Тоді для будь-якого $n \in \mathbb{N}$ і для довільного набору γ_n із n різних натуральних чисел справджуються рівності

$$E_{\gamma_n}(L_q^\psi)_{\mathcal{S}^p} = \mathcal{E}_{\gamma_n}(L_q^\psi)_{\mathcal{S}^p} = \left(\sum_{k=1}^{\infty} (\bar{\psi}_{\gamma_n}(k))^{\frac{pq}{q-p}} \right)^{\frac{q-p}{pq}}, \quad (3.13)$$

де $\bar{\psi}_{\gamma_n} = \{\bar{\psi}_{\gamma_n}(k)\}_{k=1}^{\infty}$ – спадна перестановка системи чисел $\{|\psi_{\gamma_n}(\mathbf{k})|\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$; при всіх $n \in \mathbb{N}$ виконуються рівності

$$\mathcal{D}_n(L_q^\psi)_{\mathcal{S}^p} = \mathcal{D}_n^\perp(L_q^\psi)_{\mathcal{S}^p} = \left(\sum_{k=n+1}^{\infty} \tilde{\psi}_k^{\frac{pq}{q-p}} \right)^{\frac{q-p}{pq}}, \quad (3.14)$$

$$\sigma_n^p(L_q^\psi)_{\mathcal{S}^p} = \left((s^* - n)^{\frac{q}{q-p}} \left(\sum_{k=1}^{s^*} \tilde{\psi}_k^{-q} \right)^{-\frac{p}{q-p}} + \sum_{k=s^*+1}^{\infty} \tilde{\psi}_k^{\frac{pq}{q-p}} \right)^{\frac{q-p}{pq}}, \quad (3.15)$$

в яких $\tilde{\psi} = \{\tilde{\psi}_k\}_{k=1}^{\infty}$ – спадна перестановка системи чисел $|\psi(\mathbf{k})|$, $\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d$ і s^* – деяке натуральне число.

Рівності (3.11) та (3.15) отримано О. І. Степанцем відповідно у роботах [61] (у частинному випадку, коли $p = q$, в [58, 60]) та [59] (див. також [65, Гл. 11] та [66]). Вони, як і рівності (3.8), (3.10), (3.13) та (3.14), впливають із відповідних результатів для більш загальних просторів S_φ^p ($S_\varphi^{p,\mu}$) [66]. Зазначимо, що низку цікавих результатів в даному напрямку також отримано в роботах [36, 64, 69, 73, 74, 94, 95] та ін.

3.3 Поперечники за Колмогоровим класів L_p^ψ

Розглянемо випадок, коли апроксимуючі поліноми будуються по наборах γ_{δ_n} , які визначаються через елементи характеристичної послідовності $g(\psi)$ системи ψ ($\gamma_{\delta_n} = g_n(\psi)$). У цьому випадку поліноми (3.2) мають вигляд

$$P_{g_n(\psi)} = \sum_{\mathbf{k} \in g_n(\psi)} c_{\mathbf{k}} e^{i(\mathbf{k}, \cdot)}$$

і

$$S_{g_n(\psi)}(f) = \sum_{\mathbf{k} \in g_n(\psi)} \hat{f}(\mathbf{k}) e^{i(\mathbf{k}, \cdot)} =: S_n(f)_\psi, \quad S_0(f)_\psi := 0, \quad (3.16)$$

величини (3.3) збігаються з величинами (3.1), а величини (3.4) – з величинами

$$\mathcal{E}_n(f)_{\psi, \mathcal{S}^p} = \|f - S_{n-1}(f)_\psi\|_{\mathcal{S}^p}.$$

Якщо \mathfrak{N} – деяка підмножина з $L^\psi \mathcal{S}^p$, то покладаємо

$$E_n(\mathfrak{N})_{\psi, \mathcal{S}^p} = \sup_{f \in \mathfrak{N}} E_{\gamma_n}(f)_{\psi, \mathcal{S}^p} \quad \text{і} \quad \mathcal{E}_{\gamma_n}(\mathfrak{N})_{\psi, \mathcal{S}^p} = \sup_{f \in \mathfrak{N}} \mathcal{E}_{\gamma_n}(f)_{\psi, \mathcal{S}^p}.$$

Теорема 3.5 ([60], [65, Гл. 11]). Нехай $0 < q \leq p$ і $\psi = \{\psi(\mathbf{k})\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$ – система чисел, підпорядкована умовам (2.11) та (2.9). Тоді для будь-якого $n \in \mathbb{N}$ справджуються рівності

$$E_n(L_q^\psi)_{\psi, \mathcal{S}^p} = \mathcal{E}_n(L_q^\psi)_{\psi, \mathcal{S}^p} = \varepsilon_n, \quad (3.17)$$

де ε_n – члени характеристичної послідовності системи $\varepsilon(\psi)$.

Теорема 3.6 ([65, Гл. 11], [66]). Нехай $0 < p < q$ і $\psi = \{\psi(\mathbf{k})\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$ – система чисел, яка задовольняє умови (2.11) та (3.12). Тоді для будь-якого $n \in \mathbb{N}$ справджуються рівності

$$E_n(L_q^\psi)_{\psi, \mathcal{S}^p} = \mathcal{E}_n(L_q^\psi)_{\psi, \mathcal{S}^p} = \left(\sum_{k=\delta_{n-1}+1}^{\infty} \tilde{\psi}_k^{\frac{pq}{q-p}} \right)^{\frac{q-p}{pq}}, \quad (3.18)$$

в яких $\tilde{\psi} = \{\tilde{\psi}_k\}_{k=1}^{\infty}$ – спадна перестановка системи чисел $|\psi(\mathbf{k})|$, $\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d$, а δ_n – члени характеристичної послідовності $\delta(\psi)$.

Нехай \mathcal{G}_n – множина всіх n -вимірних лінійних підпросторів G_n в \mathcal{S}^p , $n \in \mathbb{N}$, і

$$d_n(L_p^\psi)_{\mathcal{S}^p} = \inf_{G_n \in \mathcal{G}_n} \sup_{f \in L_p^\psi} \inf_{u \in G_n} \|f - u\|_{\mathcal{S}^p}, \quad d_0(L_p^\psi)_{\mathcal{S}^p} := \sup_{f \in L_p^\psi} \|f\|_{\mathcal{S}^p},$$

– поперечники за Колмогоровим класів L_p^ψ в просторі \mathcal{S}^p .

Теорема 3.7 ([60], [65, Гл. 11]). Нехай $p \in [1, \infty)$ і $\psi = \{\psi(\mathbf{k})\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$ – система чисел, підпорядкована умовам (2.11) та (2.9). Тоді при довільних $n \in \mathbb{N}$ виконуються рівності

$$\begin{aligned} d_{\delta_{n-1}}(L_p^\psi)_{\mathcal{S}^p} &= d_{\delta_{n-1}+1}(L_p^\psi)_{\mathcal{S}^p} = \dots \\ &= d_{\delta_{n-1}}(L_p^\psi)_{\mathcal{S}^p} = \mathcal{E}_n(L_p^\psi)_{\psi, \mathcal{S}^p} = \varepsilon_n, \end{aligned} \quad (3.19)$$

де ε_n та δ_n – члени характеристичних послідовностей $\varepsilon(\psi)$ та $\delta(\psi)$, відповідно.

Теорема 3.5 та 3.7 доведено в роботах [58, 60], а теорему 3.6 – в [59] (див. також [65, Гл. 11] та [66]).

3.4 Апроксимативні характеристики класів $\mathcal{F}_{q,r}^\psi$ в просторах \mathcal{S}^p

Класи $\mathcal{F}_{q,r}^\psi$, означені в п. 2.2.5, збігаються з множинами $L_q^{\psi^*}$ у випадку, коли система $\psi^* = \{\psi^*(\mathbf{k})\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$ задовольняє рівності $\psi^*(\mathbf{k}) = \psi(|\mathbf{k}|_r)$, $\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d$. Тому для них справджуються наведені вище теореми 3.3–3.7. У цьому підрозділі наведено низку тверджень, у яких встановлено точні порядкові оцінки апроксимативних характеристик класів $\mathcal{F}_{q,r}^\psi$. Дані результати були використані, зокрема, до розв’язання задач наближення у просторах Лебега $L_p(\mathbb{T}^d)$ (див. далі п. 3.5.2).

Позначимо через B множину всіх монотонно спадних до нуля при $t \rightarrow \infty$ функцій $\psi(t)$, $t \geq 1$, які задовольняють так звану Δ_2 -умову:

$$\psi(t) \leq K\psi(2t), \quad K > 0. \quad (3.20)$$

При формулюванні результатів також вважаємо, що при всіх достатньо великих m (більших, ніж деяке додатне число k_0) число $|\tilde{\Delta}_{m,r}^d|$ елементів множини $\tilde{\Delta}_{m,r}^d := \{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d : |\mathbf{k}|_r \leq m, \quad m = 0, 1, \dots\}$ задовольняє співвідношення

$$M_r(m - c_1)^d < |\tilde{\Delta}_{m,r}^d| \leq M_r(m + c_2)^d, \quad (3.21)$$

де M_r , c_1 та c_2 — деякі додатні сталі.

Зазначимо, що у випадку, коли $r = \infty$, співвідношення (3.21) виконується і $M_\infty = \text{vol}\{\mathbf{k} \in \mathbb{R}^d : |\mathbf{k}|_\infty \leq 1\} = 2^d$, якщо ж $r = 1$, то $M_1 = \text{vol}\{\mathbf{k} \in \mathbb{R}^d : |\mathbf{k}|_1 \leq 1\} = 2^d/d!$.

Твердження 3.1 ([90, 93]). *Нехай $d \in \mathbb{N}$, $0 < r \leq \infty$, $0 < p, q < \infty$, виконуються умова (3.21), і функція $\psi_1(t) := \psi^p(t)$ належить множині B , а при $0 < p < q$, крім того, при всіх t , більших деякого числа t_0 , є опуклою та задовольняє умову*

$$t|\psi_1'(t)|/\psi_1(t) \geq K_0 > \beta, \quad (3.22)$$

де $\psi_1'(t) := \psi_1'(t+)$, $\beta = d(1/p - 1/q)$. Тоді

$$\sigma_n(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{S^p} \asymp \psi(n^{\frac{1}{d}}) n^{\frac{1}{p} - \frac{1}{q}}. \quad (3.23)$$

Для додатних послідовностей $\alpha(n)$ та $\beta(n)$ вираз “ $a(n) \asymp b(n)$ ” означає, що існують сталі $0 < K_1 < K_2$ такі, що при всіх $n \in \mathbb{N}$, $\alpha(n) \leq K_2\beta(n)$ (в цьому випадку пишемо “ $\alpha(n) \ll \beta(n)$ ”) і $\alpha(n) \geq K_1\beta(n)$.

Враховуючи вигляд оцінки (3.23) і те, що умова (3.21) виконується, зокрема, при $r = 1$ та $r = \infty$, з даного твердження випливає такий наслідок.

Наслідок 3.1. *Нехай $d \in \mathbb{N}$, $0 < p, q < \infty$ і функція ψ задовольняє умови твердження 3.1. Тоді для довільного $r \in [1, \infty]$ має місце оцінка (3.23).*

Дійсно, для довільних чисел $r \in [1, \infty]$, $0 < q < \infty$ і будь-якої додатної спадної функції ψ мають місце вкладення

$$\mathcal{F}_{q,1}^\psi \subset \mathcal{F}_{q,r}^\psi \subset \mathcal{F}_{q,\infty}^\psi. \quad (3.24)$$

Тому якщо виконуються умови наслідку 3.1, то для $r \in [1, \infty]$

$$\psi(n^{\frac{1}{d}}) n^{\frac{1}{p} - \frac{1}{q}} \ll \sigma_n(\mathcal{F}_{q,1}^\psi)_{S^p} \leq \sigma_n(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{S^p} \leq \sigma_n(\mathcal{F}_{q,\infty}^\psi)_{S^p} \ll \psi(n^{\frac{1}{d}}) n^{\frac{1}{p} - \frac{1}{q}}.$$

Твердження 3.2 ([90, 93]). *Нехай $d \in \mathbb{N}$, $0 < r \leq \infty$, $0 < p, q < \infty$ і виконується умова (3.21). Тоді*

1) якщо $0 < q \leq p < \infty$, то для довільної функції $\psi \in B$ має місце формула

$$\mathcal{D}_n(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{S^p} = \mathcal{D}_n^\perp(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{S^p} \asymp \psi(m_n) \asymp \psi(n^{1/d}), \quad (3.25)$$

2) якщо ж $0 < p < q < \infty$, а функція ψ^p належить B і при всіх t , більших ніж деяке число t_0 , є опуклою та задовольняє умову (3.22) при $\beta = d(1/p - 1/q)$, то

$$\mathcal{D}_n(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{S^p} = \mathcal{D}_n^\perp(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{S^p} \asymp \psi(n^{\frac{1}{d}}) n^{\frac{1}{p} - \frac{1}{q}}. \quad (3.26)$$

Твердження 3.1 та 3.2 доведено в [90, 93]. У роботах [91, 92] аналогічні оцінки величин $\sigma_n(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{\mathcal{S}^p}$, $\mathcal{D}_n(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{\mathcal{S}^p}$ та $\mathcal{D}_n^\perp(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{\mathcal{S}^p}$ отримано у випадку, коли функція ψ спадає до нуля швидше довільної степеневі функції. У випадку, коли $d = 1$, подібні оцінки також можна отримати як наслідки з відповідних оцінок даних величин у просторах \mathcal{S}_φ^p [96]. Співставляючи результати даних тверджень, робимо висновок, що $\sigma_n(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{\mathcal{S}^p} \asymp \mathcal{D}_n(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{\mathcal{S}^p} = \mathcal{D}_n^\perp(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{\mathcal{S}^p}$ при $0 < p < q$, і $\sigma_n(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{\mathcal{S}^p} = o\left(\mathcal{D}_n(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{\mathcal{S}^p}\right)$, $n \rightarrow \infty$, при $0 < q \leq p$.

3.5 Деякі наслідки для просторів $L_p(\mathbb{T}^d)$

3.5.1. Нехай $L_p = L_p(\mathbb{T}^d)$, $p \in [1, \infty)$, – простір функцій $f \in L$ зі скінченною нормою (1.4). Зв'язок між просторами L_p та \mathcal{S}^p встановлює відома теорема Гаусдорфа–Юнга (див., наприклад, [78]), з якої випливає, що при $p \in (1, 2]$ і $\frac{1}{p} + \frac{1}{p'} = 1$ мають місце формули

$$L_p \subset \mathcal{S}^{p'} \quad \text{і} \quad \|f\|_{\mathcal{S}^{p'}} \leq \|f\|_{L_p}, \quad (3.27)$$

$$\mathcal{S}^{p'} \subset L_p \quad \text{і} \quad \|f\|_{L_p} \leq \|f\|_{\mathcal{S}^{p'}}. \quad (3.28)$$

Зокрема, при $p = p' = 2$ виконуються рівності

$$L_2 = \mathcal{S}^2 \quad \text{і} \quad \|\cdot\|_{L_2} = \|\cdot\|_{\mathcal{S}^2}. \quad (3.29)$$

Отже, теореми, доведені для просторів \mathcal{S}^p , містять певну інформацію і для просторів L_p , яка є найбільш повною внаслідок (3.29), у випадку, коли $p = 2$.

Наслідок 3.2 ([65, Гл. 11], [66]). *Нехай $\psi = \{\psi(\mathbf{k})\}_{\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d}$ – система чисел, підпорядкована умовам (2.11) та (2.9). Тоді для будь-якого $n \in \mathbb{N}$ справджуються рівності*

$$\begin{aligned} d_{\delta_{n-1}}(L_2^\psi)_{L_2} &= d_{\delta_{n-1}+1}(L_2^\psi)_{L_2} = \dots = d_{\delta_{n-1}}(L_2^\psi)_{L_2} \\ &= E_n(L_2^\psi)_{\psi, L_2} = \mathcal{E}_n(L_2^\psi)_{\psi, L_2} = \varepsilon_n, \end{aligned} \quad (3.30)$$

де ε_n та δ_n – члени характеристичних послідовностей $\varepsilon(\psi)$ та $\delta(\psi)$, означених в (2.13).

Рівності (3.30) в одновимірному випадку ($d = 1$) для класів Соболева W_2^r (при $\psi(k) = k^{-r}$, $r \in \mathbb{N}$) отримав у 1936 році А. М. Колмогоров [41], який започаткував новий напрям в теорії наближень, пов'язаний з дослідженням поперечників різних функціональних класів.

Як впливає з (3.30), у просторі L_2 поперечники множин L_2^ψ реалізують суми Фур'є (3.16), номери гармонік яких належать областям $g_n(\psi)$ вигляду (2.12).

Зазначимо, що відомі класи диференційовних функцій Соболева отримуються з $L^\psi U_{L_p}$, де U_{L_p} – одинична куля простору L_p , якщо $\psi(\mathbf{k})$ має вигляд (2.15) з

$$\psi_j(k_j) = \begin{cases} 1, & k_j = 0, \\ (ik_j)^{-r_j}, & k_j \neq 0, \end{cases} \quad j = \overline{1, d}, \quad r_j \in \mathbb{R}. \quad (3.31)$$

Нехай $d = 2$, а послідовності $\psi_1(k_1)$ та $\psi_2(k_2)$ означені рівностями (3.31) за умови $r_1 = r_2 = r > 0$. У цьому випадку класи $L^\psi U_{L_p}$ з точки зору знаходження поперечників вперше розглядалися К. І. Бабенком в [10, 11], який цьому випадку фактично отримав співвідношення (3.30).

В цій ситуації характеристична послідовність $\varepsilon(\psi)$ складається з елементів $\varepsilon_n = n^{-r}$, $n \in \mathbb{N}$, множини $g_n(\psi)$ – множини векторів $\mathbf{k} = (k_1, k_2) \in \mathbb{Z}^2$, які задовольняють умову

$$k'_1 k'_2 \leq n,$$

де

$$k'_j = \begin{cases} 1, & k_j = 0, \\ |k_j|, & k_j \neq 0, \end{cases} \quad j = 1, 2.$$

Такі множини з'явилися у [10, 11] і зараз їх прийнято називати гіперболічними хрестами.

3.5.2. Для $f \in L_1(\mathbb{T}^d)$ позначимо через $\{\mathbf{k}_l\}_{l=1}^\infty = \{\mathbf{k}_l(f)\}_{l=1}^\infty$ будь-яку перестановку векторів \mathbb{Z}^d , що задовольняє умову

$$|\widehat{f}(\mathbf{k}_1)| \geq |\widehat{f}(\mathbf{k}_2)| \geq \dots \quad (3.32)$$

Для довільної функції $f \in X$, де X – один із просторів $L_p = L_p(\mathbb{T}^d)$, $1 \leq p \leq \infty$, або $\mathcal{S}^p = \mathcal{S}^p(\mathbb{T}^d)$, $0 < p < \infty$, $d \in \mathbb{N}$, при будь-якому $n = 0, 1, \dots$ розглянемо величини

$$\|f - G_n(f)\|_X := \left\| f(\cdot) - \sum_{l=1}^n \widehat{f}(\mathbf{k}_l) e^{i(\mathbf{k}_l, \cdot)} \right\|_X, \quad (3.33)$$

$$\sigma_n^\perp(f)_X := \inf_{\gamma_n} \left\| f - \sum_{\mathbf{k} \in \gamma_n} \widehat{f}(\mathbf{k}) e^{i(\mathbf{k}, \cdot)} \right\|_X, \quad (3.34)$$

та

$$\sigma_n(f)_X := \inf_{\gamma_n, c_{\mathbf{k}}} \left\| f - \sum_{\mathbf{k} \in \gamma_n} c_{\mathbf{k}} e^{i(\mathbf{k}, \cdot)} \right\|_X, \quad (3.35)$$

де γ_n – довільний набір з n векторів $\mathbf{k} \in \mathbb{Z}^d$, $c_{\mathbf{k}}$ – будь-які комплексні числа.

Величину (3.33) називають наближенням функції f за допомогою n -членних гріді (greedy) апроксимант, величину (3.34) – найкращим n -членним ортогональним тригонометричним наближенням функції f , а величину (3.35) – найкращим n -членним тригонометричним наближенням функції f .

Для довільної множини $\mathfrak{N} \subset X$ покладемо

$$\sigma_n^\perp(\mathfrak{N})_X := \sup_{f \in \mathfrak{N}} \sigma_n^\perp(f)_X \quad \text{і} \quad \sigma_n(\mathfrak{N})_X := \sup_{f \in \mathfrak{N}} \sigma_n(f)_X.$$

Взагалі кажучи, величини (3.33) залежать від вибору перестановки, яка задовольняє (3.32). Тому для однозначності позначення покладемо

$$G_n(\mathfrak{N})_X := \sup_{f \in \mathfrak{N}} \inf_{\{\mathbf{k}_l(f)\}_{l=1}^\infty} \left\| f(\cdot) - \sum_{l=1}^n \widehat{f}(\mathbf{k}_l) e^{i(\mathbf{k}_l, \cdot)} \right\|_X. \quad (3.36)$$

Зрозуміло, що для довільної функції $f \in L_p$,

$$\sigma_n(f)_{L_p} \leq \sigma_n^\perp(f)_{L_p} \leq \|f - G_n(f)\|_{L_p}. \quad (3.37)$$

якщо ж $f \in \mathcal{S}^p$, то

$$\sigma_n(f)_{\mathcal{S}^p} = \sigma_n^\perp(f)_{\mathcal{S}^p} = \|f - G_n(f)\|_{\mathcal{S}^p}. \quad (3.38)$$

Точні порядкові оцінки апроксимативних характеристики класів $\mathcal{F}_{q,r}^\psi$ в просторах \mathcal{S}^p , наведені в пункті 3.4, дали можливість застосувати їх до знаходження порядкових оцінок аналогічних характеристик у просторах L_p . Такі результати отримано в циклі робіт [90–93], який охоплює множину всіх функцій ψ , починаючи від повільно спадних функцій і закінчуючи функціями, які спадають до нуля швидше геометричної прогресії.

Теорема 3.8 ([90, 93]). *Нехай $1 \leq r \leq \infty$, $1 \leq p < \infty$, $0 < q < \infty$, функція ψ належить множині B , та у випадку, коли $p/(p-1) < q$, при всіх t , більших деякого числа t_0 , є опуклою і задовольняє умову (3.22) з $\beta = d(\frac{1}{2} - \frac{1}{q})$ при $1 < p \leq 2$ і з $\beta = d(1 - \frac{1}{p} - \frac{1}{q})$ при $2 \leq p < \infty$. Тоді*

$$G_n(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{L_p} \asymp \sigma_n^\perp(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{L_p} \asymp \begin{cases} \psi(n^{\frac{1}{d}})n^{\frac{1}{2}-\frac{1}{q}}, & 1 \leq p \leq 2, \\ \psi(n^{\frac{1}{d}})n^{1-\frac{1}{p}-\frac{1}{q}}, & 2 \leq p < \infty, \end{cases} \quad (3.39)$$

при всіх $1 \leq p \leq 2$

$$\sigma_n(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{L_p} \asymp \psi(n^{\frac{1}{d}})n^{\frac{1}{2}-\frac{1}{q}}, \quad (3.40)$$

і при всіх $2 < p < \infty$,

$$\psi(n^{\frac{1}{d}})n^{\frac{1}{2}-\frac{1}{q}} \ll \sigma_n(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{L_p} \ll \psi(n^{\frac{1}{d}})n^{1-\frac{1}{p}-\frac{1}{q}}.$$

Теорема 3.9 ([93]). *Нехай $1 \leq r \leq \infty$, $2 < p \leq \infty$, $0 < q < \infty$, функція ψ належить множині B і при всіх t , більших деякого числа t_0 , є опуклою і задовольняє умову (3.22) з $\beta = d(1 - \frac{1}{q})_+$, $(a)_+ := \max\{0, a\}$. Тоді виконується порядкова рівність (3.40).*

Зрозуміло, що умови в теоремах 3.8 та 3.9 забезпечують вкладення $\mathcal{F}_{q,r}^\psi \subset L_p$. У випадку, коли $\psi(t) = t^{-s}$, $s > 0$, аналогічні оцінки величин $\sigma_n(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{L_p}$ та $G_n(\mathcal{F}_{q,r}^\psi)_{L_p}$ раніше були отримані в роботах [31] та [79] відповідно. Наведені теореми показують, зокрема, що оцінки такого вигляду мають місце для більш широкої множини функцій. Наприклад, при $0 < q \leq p/(p-1)$ умови теореми 3.8 задовольняють функції $\psi(t) = t^{-s} \ln^\varepsilon(t+e)$, де $s > 0$, $\varepsilon \in \mathbb{R}$, та $\psi(t) = \ln^\varepsilon(t+e)$, $\varepsilon < 0$. Умови теореми 3.9, а також теореми 3.8 при $1 < p/(p-1) < q$ задовольняють функції вигляду $\psi(t) = t^{-s} \ln^\varepsilon(t+e)$, де $\varepsilon \in \mathbb{R}$ і $s = s(p, q)$ – деяке додатне число.

4 Прямі та обернені теореми наближення майже періодичних функцій в просторах BS^p

У цьому розділі сформульовано прямі та обернені теореми наближення майже періодичних функцій у просторах Безиковича-Степанця BS^p в термінах найкращих наближень функцій та узагальнених модулів гладкості. Тематику досліджень в даному напрямку розвинуто в роботі авторів [53].

4.1 Означення просторів BS^p

Нехай B^s , $1 \leq s < \infty$, – простір усіх функцій, сумовних в степені s на кожному скінченному інтервалі дійсної осі, у якому відстань визначається рівністю

$$D_{B^s}(f, g) = \left(\overline{\lim}_{T \rightarrow \infty} \frac{1}{2T} \int_{-T}^T |f(x) - g(x)|^s dx \right)^{1/s}.$$

Нехай, далі, \mathcal{T} – множина всіх тригонометричних сум вигляду $\tau_N(x) = \sum_{k=1}^N a_k e^{i\lambda_k x}$, $N \in \mathbb{N}$, де $\lambda_k \in \mathbb{R}$, $a_k \in \mathbb{C}$.

Функція f називається майже періодичною за Безиковичем порядку s функцією (або B^s -м.п. функцією) і позначається $f \in B^s$ -м.п. [42, Гл. 5, §10], [17, Гл. 2, §7], якщо існує така послідовність тригонометричних сум τ_1, τ_2, \dots з множини \mathcal{T} , що

$$\lim_{N \rightarrow \infty} D_{B^s}(f, \tau_N) = 0.$$

Якщо $s_1 \geq s_2 \geq 1$, то (див., наприклад, [19, 20]) B^{s_1} -м.п. $\subset B^{s_2}$ -м.п. $\subset B$ -м.п., де B -м.п. := B^1 -м.п. Для довільної B -м.п. функції f , існує середнє значення

$$M\{f\} = \lim_{T \rightarrow \infty} \frac{1}{T} \int_0^T f(x) dx.$$

Функція $M\{f(\cdot)e^{-i\lambda \cdot}\}$, $\lambda \in \mathbb{R}$, може набувати ненульові значення щонайбільше на зліченній множині. Пронумерувавши елементи цієї множини в довільному порядку, отримуємо множину $\mathcal{S}(f) = \{\lambda_k\}_{k \in \mathbb{N}}$ показників Фур'є, яка називається спектром функції f . Числа $A_{\lambda_k} = A_{\lambda_k}(f) = M\{f(\cdot)e^{-i\lambda_k \cdot}\}$ називаються коефіцієнтами Фур'є функції f . Кожній функції $f \in B$ -м.п. зі спектром $\mathcal{S}(f)$ ставиться у відповідність ряд Фур'є вигляду $\sum_k A_{\lambda_k} e^{i\lambda_k x}$. При цьому якщо $f \in B_2$ -м.п., то має місце рівність Парсеваля (див., наприклад, [17, Гл. 2, §9])

$$M\{|f|^2\} = \sum_{k \in \mathbb{N}} |A_{\lambda_k}|^2.$$

При фіксованому $1 \leq p < \infty$ розглянемо простори всіх функцій $f \in B$ -м.п., для яких є скінченною величина

$$\|f\|_p := \|f\|_{BS^p} = \|\{A_{\lambda_k}(f)\}_{k \in \mathbb{N}}\|_{l_p(\mathbb{N})} = \left(\sum_{k \in \mathbb{N}} |A_{\lambda_k}(f)|^p \right)^{1/p}. \quad (4.1)$$

Дані простори позначаються $B\mathcal{S}^p$ і називаються просторами Безиковича-Степанця [53]. За означенням B -м.п. функції вважаються тотожними в $B\mathcal{S}^p$, якщо вони мають однакові коефіцієнти Фур'є.

Простори $B\mathcal{S}^p$ є природним узагальненням як розглянутих вище просторів 2π -періодичних функцій $\mathcal{S}^p = \mathcal{S}^p(\mathbb{T}^1)$ (оскільки $\mathcal{S}^p \subset B\mathcal{S}^p$), так і просторів B_2 -м.п. функцій (оскільки множини функцій B_2 -м.п. збігаються з множинами $B\mathcal{S}^2$).

4.2 Найкращі наближення в просторах $B\mathcal{S}^p$.

Надалі, розглядатимемо лише ті майже періодичні функції з просторів $B\mathcal{S}^p$, послідовності показників Фур'є яких мають єдину граничну точку в нескінченності. Для таких функцій f , ряди Фур'є можна записати в симетричній формі:

$$S[f](x) = \sum_{k \in \mathbb{Z}} A_k e^{i\lambda_k x}, \quad \text{де } A_k = A_k(f) = M\{f(\cdot)e^{-i\lambda_k \cdot}\}, \quad (4.2)$$

$\lambda_0 := 0$, $\lambda_{-k} = -\lambda_k$, $|A_k| + |A_{-k}| > 0$, $\lambda_{k+1} > \lambda_k > 0$ при $k > 0$.

Через G_{λ_n} позначаємо множину всіх B -м.п. функцій f , показники Фур'є яких належать інтервалу $(-\lambda_n, \lambda_n)$ і означаємо величину найкращого наближення функції f рівністю

$$E_{\lambda_n}(f)_p = E_{\lambda_n}(f)_{B\mathcal{S}^p} = \inf_{g \in G_{\lambda_n}} \|f - g\|_p. \quad (4.3)$$

Зі співвідношень (4.1) та (4.3) випливає, що для довільної $f \in B\mathcal{S}^p$ з рядом Фур'є (4.2) маємо

$$E_{\lambda_n}^p(f)_p = \|f - S_n(f)\|_p = \sum_{|k| \geq n} |A_k(f)|^p, \quad (4.4)$$

де $S_n(f) := \sum_{|k| < n} A_k(f) e^{i\lambda_k x}$.

4.3 Узагальнені модулі гладкості в $B\mathcal{S}^p$

Нехай Φ – множина всіх неперервних обмежених невід'ємних парних функцій φ таких, що $\varphi(0) = 0$ і міра Лебега множини $\{t \in \mathbb{R} : \varphi(t) = 0\}$ дорівнює нулю. Для довільної фіксованої $\varphi \in \Phi$ розглянемо узагальнений модуль гладкості функції $f \in B\mathcal{S}^p$

$$\omega_\varphi(f, \delta)_{B\mathcal{S}^p} := \sup_{|h| \leq \delta} \left(\sum_{k \in \mathbb{Z}} \varphi^p(\lambda_k h) |A_k(f)|^p \right)^{1/p}, \quad \delta \geq 0. \quad (4.5)$$

Розглянемо зв'язок модулів (4.5) з деякими відомими модулями гладкості. Нехай $\Theta = \{\theta_j\}_{j=0}^m$ – довільний ненульовий набір комплексних чисел таких, що $\sum_{j=0}^m \theta_j = 0$. Поставимо у відповідність набору Θ різницевий оператор $\Delta_h^\Theta(f) = \Delta_h^\Theta(f, t) = \sum_{j=0}^m \theta_j f(t - jh)$ і модуль гладкості

$$\omega_\Theta(f, \delta)_{B\mathcal{S}^p} := \sup_{|h| \leq \delta} \|\Delta_h^\Theta(f)\|_{B\mathcal{S}^p}.$$

Зазначимо, що набір $\Theta(m) = \{\theta_j = (-1)^j \binom{m}{j}, j = 0, 1, \dots, m\}$, $m \in \mathbb{N}$, є відповідником модулю гладкості натурального порядку m , тобто, $\omega_{\Theta(m)}(f, \delta)_{BS^p} = \omega_m(f, \delta)_{BS^p}$. Неважко переконатися, що у випадку, коли $\varphi_{\Theta}(t) = |\sum_{j=0}^m \theta_j e^{-ijt}|$, маємо $\omega_{\varphi_{\Theta}}(f, \delta)_{BS^p} = \omega_{\Theta}(f, \delta)_{BS^p}$. Якщо ж $\varphi_{\alpha}(t) = 2^{\alpha} |\sin(t/2)|^{\alpha} = 2^{\frac{\alpha}{2}} (1 - \cos t)^{\frac{\alpha}{2}}$, $\alpha > 0$, то модуль $\omega_{\varphi_{\alpha}}(f, \delta)_{BS^p}$ є модулем гладкості прядку α :

$$\omega_{\varphi_{\alpha}}(f, \delta)_{BS^p} = \omega_{\alpha}(f, t)_{BS^p} := \sup_{|h| \leq t} \|\Delta_h^{\alpha} f\|_{BS^p} = \sup_{|h| \leq t} \left\| \sum_{j=0}^{\infty} (-1)^j \binom{\alpha}{j} f(\cdot - jh) \right\|_{BS^p}.$$

Далі, нехай

$$F_h(f, t) = f_h(x) := \frac{1}{2h} \int_{t-h}^{t+h} f(u) du$$

– функція Стеклова функції $f \in \mathcal{S}^p$. Розглянемо різниці

$$\tilde{\Delta}_h^1(f) := \tilde{\Delta}_h^1(f, t) = F_h(f, t) - f(t) = (F_h - \mathbb{I})(f, t),$$

$$\tilde{\Delta}_h^m(f) := \tilde{\Delta}_h^m(f, t) = \tilde{\Delta}_h^1(\Delta_h^{m-1}(f), t) = (F_h - \mathbb{I})^m(f, t) = \sum_{k=0}^m k^{m-k} \binom{m}{k} F_{h,k}(f, t),$$

де $m = 2, 3, \dots$, $F_{h,0}(f) := f$, $F_{h,k}(f) := F_h(F_{h,k-1}(f))$ і \mathbb{I} – тотожній оператор в BS^p . Означимо такі гладкісні характеристики

$$\tilde{\omega}_m(f, \delta)_{BS^p} := \sup_{0 \leq h \leq \delta} \|\tilde{\Delta}_h^m(f)\|_{BS^p}, \quad \delta > 0. \quad (4.6)$$

Виявляється, що $\omega_{\tilde{\varphi}_m}(f, \delta)_{BS^p} = \tilde{\omega}_m(f, \delta)_{BS^p}$ при $\tilde{\varphi}_m(t) = (1 - \text{sinc } t)^m$, $m \in \mathbb{N}$, де $\text{sinc } t = \{(\sin t)/t, \text{ якщо } t \neq 0, \quad 1, \text{ якщо } t = 0\}$.

В загальному випадку модулі, подібні до (4.5) розглядались в [3–5, 12, 18, 24, 26, 40, 53, 86] та ін.

4.4 Нерівності типу Джексона в просторах BS^p

У цьому підрозділі формулюються прямі теореми наближення майже періодичних функцій в просторах BS^p в термінах найкращих наближень та узагальнених модулів гладкості. Для функцій $f \in BS^p$ з рядом Фур'є вигляду (4.2), розглядаються нерівності типу Джексона вигляду

$$E_{\lambda_n}(f)_{BS^p} \leq K(\tau) \omega_{\varphi} \left(f, \frac{\tau}{\lambda_n} \right)_{BS^p}, \quad \tau > 0, \quad 1 \leq p < \infty, \quad n \in \mathbb{N},$$

і досліджується питання щодо найкращих констант у цих нерівностях при фіксованих параметрах n , φ , τ та p . Тобто, досліджуються величини

$$K_{n,\varphi,p}(\tau) = \sup \left\{ \frac{E_{\lambda_n}(f)_{BS^p}}{\omega_\varphi\left(f, \frac{\tau}{\lambda_n}\right)_{BS^p}} : f \in BS^p \right\}.$$

Тут і далі ми вважаємо, що $0/0 = 0$.

Нехай $V(\tau)$, $\tau > 0$, – множина всіх обмежених неспадних відмінних від константи функцій v на $[0, \tau]$.

Теорема 4.1. ([53]) *Нехай функція $f \in BS^p$, $1 \leq p < \infty$, має ряд Фур'є вигляду (4.2). Тоді для довільних $\tau > 0$, $n \in \mathbb{N}$ та $\varphi \in \Phi$ має місце нерівність*

$$E_{\lambda_n}(f)_{BS^p} \leq C_{n,\varphi,p}(\tau) \omega_\varphi\left(f, \frac{\tau}{\lambda_n}\right)_{BS^p}, \quad (4.7)$$

де

$$C_{n,\varphi,p}(\tau) := \left(\inf_{v \in V(\tau)} \frac{v(\tau) - v(0)}{I_{n,\varphi,p}(\tau, v)} \right)^{1/p}, \quad (4.8)$$

і

$$I_{n,\varphi,p}(\tau, v) := \inf_{k \in \mathbb{N}, k \geq n} \int_0^\tau \varphi^p\left(\frac{\lambda_k t}{\lambda_n}\right) dv(t). \quad (4.9)$$

При цьому існує функція $v_* \in V(\tau)$, яка реалізує точну нижню межу в (4.8). Нерівність (4.7) є точною на множині всіх функцій $f \in BS^p$ з рядом Фур'є вигляду (4.2) в тому сенсі, що для довільної $\varphi \in \Phi$ та будь-якого $n \in \mathbb{N}$ виконується рівність

$$C_{n,\varphi,p}(\tau) = K_{n,\varphi,p}(\tau).$$

У просторах L_2 2π -періодичних сумовних з квадратом функцій для модулів неперервності (модулів гладкості першого порядку), цей результат отримано О. Г. Бабенком [9]. У просторах \mathcal{S}^p функцій однієї та багатьох змінних аналогічні результати для класичних модулів гладкості отримано відповідно в роботах [67] та [1], а для узагальнених модулів гладкості – в [5] (для функцій однієї змінної). У роботі [86] подібне твердження доведено у просторах Безиковича-Муселака-Орлича. Воно збігається з твердженням теореми 4.1 при $p = 1$.

Розглянемо важливий частинний випадок, коли $\varphi(t) = \varphi_\alpha(t) = 2^{\frac{\alpha}{2}}(1 - \cos t)^{\frac{\alpha}{2}} = 2^\alpha |\sin(t/2)|^\alpha$, $\alpha > 0$. В цьому випадку $\omega_{\varphi_\alpha}(f, \delta)_{BS^p} = \omega_\alpha(f, \delta)_{BS^p}$ і $K_{n,\varphi_\alpha,p}(\tau) =: K_{n,\alpha,p}(\tau)$. В наступному твердженні даються оцінки констант $K_{n,\alpha,p}(\tau)$ в нерівностях типу Джексона з модулями гладкості $\omega_\alpha(f, \cdot)_p$ при $\tau = \pi$. Ці оцінки не залежать від n і є непокрасуваними в деяких важливих випадках.

Наслідок 4.1. ([53]) *Для довільних $n \in \mathbb{N}$ та $\alpha > 0$ мають місце нерівності*

$$K_{n,\alpha,p}^p(\pi) \leq \frac{1}{2^{\frac{\alpha p}{2}-1} I_n\left(\frac{\alpha p}{2}\right)} \leq \frac{\frac{\alpha p}{2} + 1}{2^{\alpha p} + 2^{\frac{\alpha p}{2}-1} \left(\frac{\alpha p}{2} + 1\right) \sigma\left(\frac{\alpha p}{2}\right)}, \quad (4.10)$$

де

$$I_n(s) := \inf_{k \in \mathbb{N}, k \geq n} \int_0^\pi \left(1 - \cos \frac{\lambda_k t}{\lambda_n}\right)^s \sin t \, dt, \quad s > 0, \quad n \in \mathbb{N}. \quad (4.11)$$

і

$$\sigma(s) := - \sum_{\alpha = [\frac{s}{2}] + 1}^{\infty} \binom{s}{2\alpha} \frac{1}{2^{2\alpha-1}} \left(\frac{1 - (-1)^{[s]} \binom{2\alpha}{\alpha}}{2} - \sum_{j=0}^{\alpha-1} \binom{2\alpha}{j} \frac{2}{2(\alpha-j)^2 - 1} \right),$$

($[s]$ – ціла частина числа s). Якщо ж $\frac{\alpha p}{2} \in \mathbb{N}$, то величина $\sigma(\frac{\alpha p}{2}) = 0$ і

$$K_{n,\alpha,p}^p(\pi) \leq \frac{\frac{\alpha p}{2} + 1}{2^{\alpha p}}, \quad \frac{\alpha p}{2} \in \mathbb{N}, \quad n \in \mathbb{N}. \quad (4.10')$$

Наступне твердження встановлює рівномірну обмеженість констант $K_{n,\alpha,p}(\pi)$ відносно параметрів $n \in \mathbb{N}$ та $1 \leq p < \infty$.

Наслідок 4.2. ([53]) *Нехай функція $f \in BS^p$, $1 \leq p < \infty$, має ряд Фур'є вигляду (4.2) і $\|f - A_0(f)\|_p \neq 0$. Тоді для довільних $n \in \mathbb{N}$ та $\alpha > 0$*

$$E_{\lambda_n}(f)_{BS^p} < \frac{(4/3)^{1/p}}{2^{\alpha/2}} \omega_\alpha\left(f, \frac{\pi}{\lambda_n}\right)_{BS^p} \leq \frac{4}{3 \cdot 2^{\alpha/2}} \omega_\alpha\left(f, \frac{\pi}{\lambda_n}\right)_{BS^p}. \quad (4.12)$$

При цьому якщо $\alpha = m \in \mathbb{N}$, то

$$E_{\lambda_n}(f)_{BS^p} < \frac{4 - 2\sqrt{2}}{2^{m/2}} \omega_m\left(f, \frac{\pi}{\lambda_n}\right)_{BS^p}. \quad (4.13)$$

Теорема 4.2. *Нехай функція $f \in BS^p$, $1 \leq p < \infty$, має ряд Фур'є вигляду (4.2), $\varphi \in \Phi$, $\tau > 0$ і $v \in V(\tau)$. Тоді для довільного $n \in \mathbb{N}$ справджується нерівність*

$$E_{\lambda_n}^p(f)_{BS^p} \leq \frac{1}{I_{n,\varphi,p}(\tau, v)} \int_0^\tau \omega_\varphi^p\left(f, \frac{t}{\lambda_n}\right)_{BS^p} dv(t), \quad (4.14)$$

де величина $I_{n,\varphi,p}(\tau, v)$ визначається рівністю (4.9). Якщо при цьому функція φ є неспадною на проміжку $[0, \tau]$, і виконується умова

$$I_{n,\varphi,p}(\tau, v) = \int_0^\tau \varphi^p(t) dv(t), \quad (4.15)$$

то нерівність (4.14) не може бути покращена і тому

$$\sup_{\substack{f \in BS^p \\ f \neq \text{const}}} \frac{E_{\lambda_n}(f)_{BS^p}}{\left(\int_0^\tau \omega_\varphi^p\left(f, \frac{t}{\lambda_n}\right)_{BS^p} dv(t) \right)^{1/p}} = \left(\int_0^\tau \varphi^p(t) dv(t) \right)^{-1/p}. \quad (4.16)$$

Доведення. Нерівність (4.14) випливає зі співвідношення (12) роботи [53]. Якщо ж функція φ є неспадною на $[0, \tau]$ і виконується співвідношення (4.15), то на підставі (4.14) маємо

$$\sup_{\substack{f \in BS^p \\ f \neq \text{const}}} \frac{E_{\lambda_n}(f)_{BS^p}}{\left(\int_0^\tau \omega_\varphi^p(f, \frac{t}{\lambda_n})_{BS^p} dv(t) \right)^{1/p}} \leq \left(\int_0^\tau \varphi^p(t) dv(t) \right)^{-1/p}. \quad (4.17)$$

Для доведення протилежної нерівності до (4.17) розглянемо функцію

$$f_n(x) = \gamma + \varepsilon e^{-i\lambda_n x} + \varepsilon e^{i\lambda_n x}, \quad (4.18)$$

де γ та ε – будь-які комплексні числа.

Оскільки функція $\varphi(\lambda_n t)$ є неспадною на $[0, \frac{\tau}{\lambda_n}]$, то внаслідок (4.5) маємо

$$\omega_\varphi(f_n, \delta)_{BS^p} = 2^{\frac{1}{p}} |\varepsilon| \varphi(\lambda_n \delta). \quad (4.19)$$

Враховуючи (4.19) та рівність $E_{\lambda_n}(f_n)_{S^p} = 2^{\frac{1}{p}} |\varepsilon|$, бачимо, що

$$\begin{aligned} \sup_{\substack{f \in BS^p \\ f \neq \text{const}}} \frac{E_{\lambda_n}(f)_{BS^p}}{\left(\int_0^\tau \omega_\varphi^p(f, \frac{t}{\lambda_n})_{BS^p} dv(t) \right)^{1/p}} &\geq \frac{E_{\lambda_n}(f_n)_{BS^p}}{\left(\int_0^\tau \omega_\varphi^p(f_n, \frac{t}{\lambda_n})_{BS^p} dv(t) \right)^{1/p}} \\ &= \frac{2^{\frac{1}{p}} |\varepsilon|}{\left(\int_0^{\tau/\lambda_n} 2^p |\varepsilon|^p \varphi^p(\lambda_n t) dv(\lambda_n t) \right)^{1/p}} = \left(\int_0^\tau \varphi^p(t) dv(t) \right)^{-1/p}. \end{aligned} \quad (4.20)$$

Із співвідношень (4.17) та (4.20) отримуємо (4.16). □

Зазначимо, що у просторах \mathcal{S}^p аналогічне твердження буде впливати з наведеної нижче теореми 5.1 при $\psi(k) \equiv 1$, $k \in \mathbb{Z}$.

Розглянемо випадок, коли $\varphi(t) = \varphi_\alpha(t) = 2^{\frac{\alpha}{2}} (1 - \cos t)^{\frac{\alpha}{2}} = 2^\alpha |\sin(t/2)|^\alpha$, $\alpha > 0$. Для вагової функції $v_1(t) = 1 - \cos t$ отримуємо таке твердження:

Наслідок 4.3. ([53]) *Для довільної функції $f \in BS^p$, $1 \leq p < \infty$, з рядом Фур'є вигляду (4.2) має місце нерівність*

$$E_{\lambda_n}^p(f)_{BS^p} \leq \frac{1}{2^{\frac{\alpha p}{2}} I_n(\frac{\alpha p}{2})} \int_0^\pi \omega_\alpha^p\left(f, \frac{t}{\lambda_n}\right)_{BS^p} \sin t dt, \quad n \in \mathbb{N}, \alpha > 0, \quad (4.21)$$

де величини $I_n(s)$, $s > 0$, визначаються в (4.11). При цьому, якщо $\frac{\alpha p}{2} \in \mathbb{N}$, то

$$I_n\left(\frac{\alpha p}{2}\right) = \frac{2^{\frac{\alpha p}{2} + 1}}{\frac{\alpha p}{2} + 1}, \quad (4.22)$$

і нерівність (4.21) не може бути покращеною ні при яких $n \in \mathbb{N}$.

Для вагової функції $v_2(t) = t$ маємо таке твердження:

Наслідок 4.4. ([53]) *Нехай функція $f \in B\mathcal{S}^p$, $1 \leq p < \infty$, має ряд Фур'є вигляду (4.2) і число $\alpha > 0$ таке, що $\alpha p \geq 1$. Тоді для довільних $0 < \tau \leq \frac{3\pi}{4}$ та $n \in \mathbb{N}$*

$$E_{\lambda_n}^p(f)_{B\mathcal{S}^p} \leq \frac{1}{2^{\alpha p} \int_0^\tau \sin^{\alpha p} \frac{t}{2} dt} \int_0^\tau \omega_\alpha^p\left(f, \frac{t}{\lambda_n}\right)_{B\mathcal{S}^p} dt. \quad (4.23)$$

Рівність в (4.23) справджується для функції f_n вигляду (4.18).

Наслідки 4.1, 4.2, 4.3 та 4.4 отримано в роботі [53]. У просторах \mathcal{S}^p періодичних функцій однієї та багатьох змінних аналогічні результати для класичних модулів гладкості отримано в роботах [1, 29, 67]. У просторах L_2 для класичних модулів гладкості нерівність (4.21) при $\alpha = 1$ доведено М. І. Чернихом [88].

У випадку, коли $\varphi(t) = \tilde{\varphi}_m(t) = (1 - \text{sinc } t)^m$, $m \in \mathbb{N}$, (де, як і вище, $\text{sinc } t = \frac{\sin t}{t}$ при $t \neq 0$ і $\text{sinc } t = 1$ при $t = 0$), $\tau = \pi$ і $v(u) = 1 - \cos u$, $u \in [0, \pi]$, із співвідношень (4.7)–(4.9) отримуємо

$$E_{\lambda_n}^p(f)_{B\mathcal{S}^p} \leq \frac{1}{\tilde{I}_n(m)} \int_0^\pi \tilde{\omega}_m^p\left(f, \frac{u}{\lambda_n}\right)_{B\mathcal{S}^p} \sin u \, du,$$

де

$$\tilde{I}_n(m) = \inf_{k \in \mathbb{N}, k \geq n} \int_0^\pi \left(1 - \text{sinc} \frac{\lambda_k u}{\lambda_n}\right)^{pm} \sin u \, du.$$

Оскільки

$$1 - \text{sinc} \left(\frac{\lambda_k u}{\lambda_n}\right) \geq 1 - \frac{\sin u}{u} \geq \left(\frac{u}{\pi}\right)^2, \quad k \geq n, \quad u \in [0, \pi],$$

(див., наприклад, [25]), то

$$\tilde{I}_n(m) \geq \int_0^\pi \left(1 - \text{sinc } u\right)^{pm} \sin u \, du \geq \frac{1}{\pi^{2pm}} \int_0^\pi u^{2pm} \sin u \, du.$$

Якщо ж при цьому $p \in \mathbb{N}$, то

$$\tilde{I}_n(m) \geq \frac{2(pm)!}{\pi^{2pm}} \left(\sum_{j=0}^{pm} (-1)^j \frac{\pi^{2pm-2j}}{(2pm-2j)!} + \frac{\pi^{2pm}}{2(pm)!} (-1)^{pm} \right) =: \frac{2(pm)!}{\pi^{2pm}} \mathcal{K}(pm). \quad (4.24)$$

Отже, має місце таке твердження.

Наслідок 4.5. *Нехай $f \in B\mathcal{S}^p$, $p \in \mathbb{N}$, – довільна функція з рядом Фур'є вигляду (4.2). Тоді для довільних натуральних n та $m > 0$*

$$E_{\lambda_n}^p(f)_{B\mathcal{S}^p} \leq \frac{\pi^{2pm}}{2(pm)! \mathcal{K}(pm)} \int_0^\pi \tilde{\omega}_m^p\left(f, \frac{u}{\lambda_n}\right)_{B\mathcal{S}^p} \sin u \, du, \quad (4.25)$$

де $\mathcal{K}(pm)$ визначається в співвідношенні (4.24).

У випадку, коли $p = 1$, дане твердження випливає з наслідку 3.4 роботи [86]. У просторах L_2 2π -періодичних сумовних з квадратом функцій аналогічні результати отримано в роботах [6, 24].

Як зазначалось вище, при $p = 2$ множини $B\mathcal{S}^p$ збігаються з множинами B_2 -м.п. функцій. З огляду на важливість цього випадку наведемо відповідні твердження для класичних модулів гладкості ω_m , які випливають з наслідку 4.3.

Наслідок 4.6. *Для довільної B_2 -м.п. функції f з рядом Фур'є вигляду (4.2),*

$$E_{\lambda_n}^2(f)_2 \leq \frac{m+1}{2^{2m+1}} \int_0^\pi \omega_m^2\left(f, \frac{t}{\lambda_n}\right)_2 \sin t \, dt, \quad m, n \in \mathbb{N}. \quad (4.26)$$

Нерівність (4.26) не може бути покращеною ні при яких m та $n \in \mathbb{N}$.

Наслідок 4.7. *Для довільної B_2 -м.п. функції f з рядом Фур'є вигляду (4.2) такої, що $\|f - A_0(f)\|_p \neq 0$, має місце нерівність*

$$E_{\lambda_n}(f)_2 < \frac{\sqrt{m+1}}{2^m} \omega_m\left(f, \frac{\pi}{\lambda_n}\right)_2, \quad m, n \in \mathbb{N}. \quad (4.27)$$

Нерівності (4.26) та (4.27) доповнюють результати, отримані в [13, 45, 46] та ін., для B_2 -м.п. функцій. Нерівності подібного типу також досліджувалися в [?, 3, 12, 22, 24, 26, 50, 76, 77] та ін.

Для просторів L_2 нерівності (4.26) та (4.27) встановлено в роботах М. І. Черниха [87, 88] при $m = 1$ та у роботі О. І. Степанця та А. С. Сердюка [67] і роботі С. М. Васильєва [26] при $n \in \mathbb{N}$. Зазначені роботи започаткували у даній проблематиці цілий напрям досліджень, який активно розвивався в роботах В.Р. Войцехівського [27–29], С. Б. Вакарчука [22, 23], М. Л. Горбачука, Я. І. Грушки, С. М. Торби [37] та ін.

4.5 Обернені теореми наближення в просторах $B\mathcal{S}^p$

Теорема 4.3. ([53]) *Нехай функція $f \in B\mathcal{S}^p$, $1 \leq p < \infty$, має ряд Фур'є вигляду (4.2), функція $\varphi \in \Phi$ не спадає на $[0, \tau]$, $\tau > 0$, і $\varphi(\tau) = \max\{\varphi(t) : t \in \mathbb{R}\}$. Тоді для довільного $n \in \mathbb{N}$ має місце нерівність*

$$\omega_\varphi^p\left(f, \frac{\tau}{\lambda_n}\right)_{B\mathcal{S}^p} \leq \sum_{\nu=1}^n \left(\varphi^p\left(\frac{\tau\lambda_\nu}{\lambda_n}\right) - \varphi^p\left(\frac{\tau\lambda_{\nu-1}}{\lambda_n}\right) \right) E_{\lambda_\nu}^p(f)_{B\mathcal{S}^p}. \quad (4.28)$$

Функція $\varphi(t) = \varphi_\alpha(t) = 2^\alpha |\sin(t/2)|^\alpha$, $\alpha > 0$, задовольняє умови теореми 4.3 з $\tau = \pi$. Якщо $r = \alpha p > 0$, то використовуючи нерівності $x^r - y^r \leq r x^{r-1}(x - y)$ при $r \geq 1$ та $x^r - y^r \leq r y^{r-1}(x - y)$ при $0 < r < 1$, $x > 0$, $y > 0$ (див., наприклад, [38, Гл. 1]), для всіх $\nu = 1, 2, \dots, n$ отримуємо

$$\varphi^p\left(\frac{\tau\lambda_\nu}{\lambda_n}\right) - \varphi^p\left(\frac{\tau\lambda_{\nu-1}}{\lambda_n}\right) = 2^{\alpha p} \left(\left| \sin \frac{\pi\lambda_\nu}{\lambda_n} \right|^{\alpha p} - \left| \sin \frac{\pi\lambda_{\nu-1}}{\lambda_n} \right|^{\alpha p} \right)$$

$$\leq \alpha p \left(\frac{2\pi}{\lambda_n} \right)^{\alpha p} \lambda_n^{\alpha p - 1} (\lambda_n - \lambda_{n-1}).$$

Наслідок 4.8. ([53]) *Нехай функція $f \in B\mathcal{S}^p$, $1 \leq p < \infty$, має ряд Фур'є вигляду (4.2). Тоді для довільних $n \in \mathbb{N}$ та $\alpha > 0$*

$$\omega_\alpha^p \left(f, \frac{\pi}{\lambda_n} \right)_{B\mathcal{S}^p} \leq \alpha p \left(\frac{2\pi}{\lambda_n} \right)^{\alpha p} \sum_{\nu=1}^n \lambda_\nu^{\alpha p - 1} (\lambda_\nu - \lambda_{\nu-1}) E_{\lambda_\nu}^p(f)_{B\mathcal{S}^p}. \quad (4.29)$$

Якщо при цьому показники Фур'є λ_ν , $\nu \in \mathbb{N}$, задовольняють умову

$$\lambda_{\nu+1} - \lambda_\nu \leq K, \quad \nu = 1, 2, \dots, \quad (4.30)$$

з деякою абсолютною сталою $K > 0$, то

$$\omega_\alpha^p \left(f, \frac{\pi}{\lambda_n} \right)_{B\mathcal{S}^p} \leq \frac{\alpha p (2\pi)^{\alpha p}}{\lambda_n^{\alpha p}} K \sum_{\nu=1}^n \lambda_\nu^{\alpha p - 1} E_{\lambda_\nu}^p(f)_{B\mathcal{S}^p}. \quad (4.31)$$

Далі ми покажемо, що нерівності (4.29) та (4.31) можна покращити, а саме константу $2^{\alpha p}$, в їх правих частинах можна замінити на 1.

Теорема 4.4. *Нехай функція $f \in B\mathcal{S}^p$, $1 \leq p < \infty$, має ряд Фур'є вигляду (4.2). Тоді для довільних $n \in \mathbb{N}$ та $\alpha > 0$ має місце нерівність*

$$\omega_\alpha^p \left(f, \frac{\tau}{\lambda_n} \right)_{B\mathcal{S}^p} \leq \left(\frac{\pi}{\lambda_n} \right)^{\alpha p} \sum_{\nu=1}^n (\lambda_\nu^{\alpha p} - \lambda_{\nu-1}^{\alpha p}) E_{\lambda_\nu}^p(f)_{B\mathcal{S}^p}. \quad (4.32)$$

Доведення. Використаємо схему доведення з робіт [5, 67], з урахуванням особливостей просторів $B\mathcal{S}^p$. Для довільної функції $f \in B\mathcal{S}^p$ та будь-якого $h \in \mathbb{R}$ маємо

$$\begin{aligned} \|\Delta_h^\alpha f\|_{B\mathcal{S}^p}^p &= \sum_{k \in \mathbb{Z}} 2^{\alpha p} \left| \sin \frac{\lambda_k h}{2} \right|^{\alpha p} |A_k(f)|^p \\ &= \sum_{|k| < n} 2^{\alpha p} \left| \sin \frac{\lambda_k h}{2} \right|^{\alpha p} |A_k(f)|^p + \sum_{|k| \geq n} 2^{\alpha p} \left| \sin \frac{\lambda_k h}{2} \right|^{\alpha p} |A_k(f)|^p. \end{aligned} \quad (4.33)$$

Оскільки другий доданок в (4.5) не перевищує величини

$$2^{\alpha p} \sum_{|k| \geq n} |A_k(f)|^p = 2^{\alpha p} E_{\lambda_n}^p(f)_{B\mathcal{S}^p},$$

і при $h \in [0, \pi/\lambda_n]$ маємо

$$\sum_{|k| < n} 2^{\alpha p} \left| \sin \frac{\lambda_k h}{2} \right|^{\alpha p} |A_k(f)|^p \leq \sum_{|k| < n} |\lambda_k h|^{\alpha p} |A_k(f)|^p$$

$$\leq \left(\frac{\pi}{\lambda_n}\right)^{\alpha p} \sum_{|k|<n} |\lambda_k|^{\alpha p} |A_k(f)|^p = \left(\frac{\pi}{\lambda_n}\right)^{\alpha p} \sum_{\nu=1}^{n-1} \lambda_\nu^{\alpha p} H_\nu^p(f),$$

де $H_\nu(f) = \left(|A_{-\nu}(f)|^p + |A_\nu(f)|^p\right)^{1/p}$, $\nu = 1, 2, \dots$, то

$$\|\Delta_h^\alpha f\|_{BS^p}^p \leq \left(\frac{\pi}{\lambda_n}\right)^{\alpha p} \sum_{\nu=1}^{n-1} \lambda_\nu^{\alpha p} H_\nu^p(f) + 2^{\alpha p} E_{\lambda_n}^p(f)_{BS^p}. \quad (4.34)$$

Далі, використаємо наступне твердження з [67].

Лема 4.1. [67]. *Нехай числовий ряд $\sum_{\nu=1}^{\infty} c_\nu$ є збіжним. Тоді для довільної послідовності a_ν , $\nu \in \mathbb{N}$, та будь-яких натуральних чисел N_1 та N_2 , $N_1 \leq N_2$:*

$$\sum_{\nu=N_1}^{N_2} a_\nu c_\nu = a_{N_1} \sum_{\nu=N_1}^{\infty} c_\nu + \sum_{\nu=N_1+1}^{N_2} (a_\nu - a_{\nu-1}) \sum_{i=\nu}^{\infty} c_i - a_{N_2} \sum_{\nu=N_2+1}^{\infty} c_\nu. \quad (4.35)$$

Покладемо в умовах лема 4.1 $a_\nu = \lambda_\nu^{\alpha p}$, $c_\nu = H_\nu^p(f)$, $N_1 = 1$ і $N_2 = n - 1$. Згідно з (4.35) маємо

$$\sum_{\nu=1}^{n-1} \lambda_\nu^{\alpha p} H_\nu^p(f) = \lambda_1^{\alpha p} \sum_{\nu=1}^{\infty} H_\nu^p(f) + \sum_{\nu=2}^{n-1} (\lambda_\nu^{\alpha p} - \lambda_{\nu-1}^{\alpha p}) \sum_{i=\nu}^{\infty} H_i^p(f) - \lambda_{n-1}^{\alpha p} \sum_{\nu=n}^{\infty} H_\nu^p(f). \quad (4.36)$$

Із (4.34), (4.36) та (4.4) отримуємо оцінку

$$\begin{aligned} \|\Delta_h^\alpha f\|_{BS^p}^p &\leq \left(\frac{\pi}{\lambda_n}\right)^{\alpha p} \left(\sum_{\nu=1}^{n-1} (\lambda_\nu^{\alpha p} - \lambda_{\nu-1}^{\alpha p}) E_{\lambda_\nu}^p(f)_{BS^p} - \lambda_{n-1}^{\alpha p} E_{\lambda_n}^p(f)_{BS^p} \right) \\ &+ 2^{\alpha p} E_{\lambda_n}^p(f)_{BS^p} \leq \left(\frac{\pi}{\lambda_n}\right)^{\alpha p} \sum_{\nu=1}^n (\lambda_\nu^{\alpha p} - \lambda_{\nu-1}^{\alpha p}) E_{\lambda_\nu}^p(f)_{BS^p}, \end{aligned} \quad (4.37)$$

з якої випливає (4.32). □

Зазначимо, що стала π^α в (4.32) є точною в тому сенсі, що для довільного $\varepsilon > 0$ існує функція $f^* \in BS^p$ така, що при всіх n , більших певного числа n_0 , маємо

$$\omega_\alpha\left(f^*, \frac{\pi}{\lambda_n}\right)_{BS^p} > \frac{\pi^\alpha - \varepsilon}{\lambda_n^\alpha} \left(\sum_{\nu=1}^n (\lambda_\nu^{\alpha p} - \lambda_{\nu-1}^{\alpha p}) E_{\lambda_\nu}^p(f^*)_{BS^p} \right)^{1/p}. \quad (4.38)$$

Розглянемо функцію $f^*(x) = e^{i\lambda_{k_0}x}$, де k_0 – довільне натуральне число. Тоді $E_{\lambda_\nu}(f^*)_{BS^p} = 1$ при $\nu = 1, 2, \dots, k_0$, $E_{\lambda_\nu}(f^*)_{BS^p} = 0$ при $\nu > k_0$ і

$$\omega_\alpha\left(f^*, \frac{\pi}{\lambda_n}\right)_{BS^p} \geq \|\Delta_{\frac{\pi}{\lambda_n}}^\alpha f^*\|_{BS^p} \geq 2^\alpha \left| \sin \frac{\lambda_{k_0} \pi}{2\lambda_n} \right|^\alpha.$$

Оскільки $(\sin t)/t$ прямує до 1 при $t \rightarrow 0$, то для всіх n , більших деякого числа n_0 , виконується нерівність $2^\alpha |\sin(\lambda_{k_0} \pi / (2\lambda_n))|^\alpha > (\pi^\alpha - \varepsilon) \lambda_{k_0}^\alpha / \lambda_n^\alpha$, з якої випливає (4.38).

Наслідок 4.9. *Нехай функція $f \in BS^p$, $1 \leq p < \infty$, має ряд Фур'є вигляду (4.2). Тоді для довільних $n \in \mathbb{N}$ та $\alpha > 0$*

$$\omega_\alpha^p\left(f, \frac{\pi}{\lambda_n}\right)_{BS^p} \leq \alpha p \left(\frac{\pi}{\lambda_n}\right)^{\alpha p} \sum_{\nu=1}^n \lambda_\nu^{\alpha p-1} (\lambda_\nu - \lambda_{\nu-1}) E_{\lambda_\nu}^p(f)_{BS^p}. \quad (4.39)$$

Якщо λ_ν , $\nu \in \mathbb{N}$, задовольняють умову (4.30) зі сталою $K > 0$, то

$$\omega_\alpha^p\left(f, \frac{\pi}{\lambda_n}\right)_{BS^p} \leq K \alpha p \left(\frac{\pi}{\lambda_n}\right)^{\alpha p} \sum_{\nu=1}^n \lambda_\nu^{\alpha p-1} E_{\lambda_\nu}^p(f)_{BS^p}. \quad (4.40)$$

4.6 Конструктивні характеристики функціональних класів, які визначаються модулями гладкості в BS^p

Нехай ω – деяка функція (мажоранта) визначена на $[0, 1]$. При фіксованому $\alpha > 0$ позначимо

$$BS^p H_\alpha^\omega := \left\{ f \in BS^p : \omega_\alpha(f, \delta)_{BS^p} = \mathcal{O}(\omega(\delta)), \delta \rightarrow 0+ \right\}. \quad (4.41)$$

Далі, будемо розглядати мажоранти $\omega(\delta)$, $\delta \in [0, 1]$, які задовольняють наступні умови 1)–4): 1) $\omega(\delta)$ є неперервною на $[0, 1]$; 2) $\omega(\delta) \uparrow$; 3) $\omega(\delta) \neq 0$ при $\delta \in (0, 1]$; 4) $\omega(\delta) \rightarrow 0$ при $\delta \rightarrow 0$; а також додаткову умову

$$\sum_{\nu=1}^n \lambda_\nu^{s-1} \omega(\lambda_\nu^{-1}) = \mathcal{O}\left(\lambda_n^s \omega(\lambda_n^{-1})\right). \quad (4.42)$$

де $s > 0$, а λ_ν , $\nu \in \mathbb{N}$, – довільна зростаюча послідовність додатних чисел. У випадку, коли $\lambda_\nu = \nu$, умова (4.42) є відомою умовою Барі (\mathcal{B}_s) (див., наприклад, [15]).

Теорема 4.5. ([53]) *Нехай функція $f \in BS^p$, $1 \leq p < \infty$, має ряд Фур'є вигляду (4.2), $\alpha > 0$ і мажоранта ω задовольняє умови 1)–4).*

i) Якщо $f \in BS^p H_\alpha^\omega$, то має місце співвідношення

$$E_{\lambda_n}(f)_{BS^p} = \mathcal{O}\left(\omega(\lambda_n^{-1})\right). \quad (4.43)$$

ii) Якщо ж числа λ_ν , $\nu \in \mathbb{N}$ задовольняють умову (4.30), а функція ω^p – умову (4.42) з $s = \alpha p$, то виконання співвідношення (4.43) забезпечує вкладення $f \in BS^p H_\alpha^\omega$.

Функція t^r , $0 < r \leq \alpha$, задовольняє умову (4.42). Тому позначивши через $BS^p H_\alpha^r$ множину $BS^p H_\alpha^\omega$ при $\omega(t) = t^r$, отримаємо таке твердження:

Наслідок 4.10. ([53]) *Нехай $f \in BS^p$, $1 \leq p < \infty$, має ряд Фур'є вигляду (4.2), $\alpha > 0$, $0 < r \leq \alpha/p$ і виконується умова (4.30). Функція f належить множині $BS^p H_\alpha^r$ тоді і лише тоді, коли має місце співвідношення*

$$E_{\lambda_n}(f)_{BS^p} = \mathcal{O}(\lambda_n^{-r}).$$

У просторах L_p 2π -періодичних сумовних за Лебегом в степені p функцій, нерівності вигляду (4.31) отримано М. П. Тіманом (див., наприклад, [80, Гл. 6], [81, Гл. 2]).

В просторах \mathcal{S}^p для класичних модулів гладкості ω_m , теореми 4.3 та 4.5 доведено в [1, 67], а нерівності вигляду (4.40) також отримані в [75]. У роботах [2, 5, 84] отримано аналоги цих тверджень для подібних просторів типу Орлича, а у роботі [86] – у просторах Безиковича-Муселака-Орлича. Зазначимо, що у випадку, коли $p = 1$ теорема 4.4 та наслідок 4.9 впливають із результатів роботи [86].

5 Прямі та обернені теореми наближення і поперечники функціональних класів у просторах \mathcal{S}^p

5.1 Узагальнені модулі гладкості та їх усереднені значення

Повернемося до розгляду просторів $\mathcal{S}^p(\mathbb{T}^d)$. Обмежимося випадком $d = 1$. Через $\mathcal{S}^p := \mathcal{S}^p(\mathbb{T}^1)$, $1 \leq p < \infty$, позначимо простір визначених на дійсній осі 2π -періодичних комплексно значних сумовних за Лебегом на $[0, 2\pi]$ функцій f ($f \in L(\mathbb{T}^1)$), зі скінченною нормою

$$\|f\|_{\mathcal{S}^p} := \|\{\widehat{f}(k)\}_{k \in \mathbb{Z}}\|_{l_p(\mathbb{Z})} = \left(\sum_{k \in \mathbb{Z}} |\widehat{f}(k)|^p \right)^{1/p}, \quad (5.1)$$

де $\widehat{f}(k) = \frac{1}{2\pi} \int_0^{2\pi} f(x) e^{-ikx} dx$ – коефіцієнти Фур'є функції f .

Нехай, як і в п.4.3, для довільної фіксованої функції $\varphi \in \Phi$ узагальнений модуль гладкості функції $f \in \mathcal{S}^p$ задається рівністю

$$\omega_\varphi(f, \delta)_{\mathcal{S}^p} := \sup_{|h| \leq \delta} \|\{\varphi(kh)\widehat{f}(k)\}_{k \in \mathbb{Z}}\|_{l_p(\mathbb{Z})} = \sup_{|h| \leq \delta} \left(\sum_{k \in \mathbb{Z}} \varphi^p(kh) |\widehat{f}(k)|^p \right)^{1/p}, \quad \delta \geq 0.$$

Далі, нехай $V(\tau)$, $\tau > 0$, – множина всіх функцій v , обмежених неспадних та відмінних від сталої на відрізку $[0, \tau]$. Через $\Omega_\varphi(f, \tau, v, u)_{\mathcal{S}^p}$, $u > 0$, позначимо усереднене значення узагальненого модуля гладкості ω_φ функції f з вагою $v \in V(\tau)$:

$$\Omega_\varphi(f, \tau, v, u)_{\mathcal{S}^p} := \left(\frac{1}{v(\tau) - v(0)} \int_0^u \omega_\varphi^p(f, t)_{\mathcal{S}^p} dv\left(\frac{\tau t}{u}\right) \right)^{1/p}. \quad (5.2)$$

Через $\Omega_\alpha(f, \tau, v, u)_{\mathcal{S}^p}$ позначимо усереднене значення класичного модуля гладкості порядку α функції f з вагою $v \in V(\tau)$, тобто, $\Omega_\alpha(f, \tau, v, u)_{\mathcal{S}^p} := \Omega_\varphi(f, \tau, v, u)_{\mathcal{S}^p}$ при $\varphi(t) = \varphi_\alpha(t) = 2^{\frac{\alpha}{2}}(1 - \cos t)^{\frac{\alpha}{2}}$.

Зазначимо, що для довільних $f \in \mathcal{S}^p$, $\tau > 0$, $v \in V(\tau)$ та $u > 0$ функціонали $\Omega_\varphi(f, \tau, v, u)_{\mathcal{S}^p}$ не перевищують значення $\omega_\varphi(f, u)_{\mathcal{S}^p}$:

$$\Omega_\varphi(f, \tau, v, u)_{\mathcal{S}^p} \leq \omega_\varphi(f, u)_{\mathcal{S}^p}, \quad (5.3)$$

і тому в низці випадків вони можуть бути більш ефективними для характеристики структурних та апроксимативних властивостей функції f .

У випадку, коли $p = 2$, $\psi(k) = k^{-r}$, $r \in \mathbb{N}$ і $\mu(t) = t$, класи, подібні до класів $L^\psi(\alpha, \tau, \mu, n)_{\mathcal{S}^p}$ та $L^\psi(\alpha, \tau, \mu, \Omega)_{\mathcal{S}^p}$, вперше розглянув Л. В. Тайков [76], [77]. Він знайшов точні значення деяких поперечників таких класів в просторах L_2 у випадку, коли мажоранти Ω усереднених значень модулів гладкості задовольняють певні умови. Пізніше питання знаходження точних значень поперечників в просторах L_2 та \mathcal{S}^p аналогічних функціональних класів, породжених різними ваговими функціями μ , вивчалися в [8], [44, Гл. 4], [22, 24, 28, 35, 50, 89, 97, 98] та ін.

5.2 Означення множин $L^\psi \mathcal{S}^p$ і класів $L^\psi(\varphi, \tau, v, n)_{\mathcal{S}^p}$ та $L^\psi(\varphi, \tau, v, \Omega)_{\mathcal{S}^p}$

Нехай $\psi = \{\psi(k)\}_{k \in \mathbb{Z}}$ – довільна послідовність комплексних чисел. Якщо для даної функції $f \in L$ з рядом Фур'є $\sum_{k \in \mathbb{Z}} \widehat{f}(k) e^{ikx}$ ряд $\sum_{k \in \mathbb{Z}} \psi(k) \widehat{f}(k) e^{ikx}$ є рядом Фур'є деякої функції $F \in L$, то F називається (див., наприклад, [65, Гл. 11]) ψ -інтегралом функції f і позначається $F = \mathcal{J}^\psi(f, \cdot)$. В свою чергу функція f називається ψ -похідною функції F і позначається $f = F^\psi$. У цьому випадку коефіцієнти Фур'є функцій f та f^ψ пов'язані рівностями

$$\widehat{f}(k) = \psi(k) \widehat{f^\psi}(k), \quad k \in \mathbb{Z}. \quad (5.4)$$

Множину ψ -інтегралів функцій f з L позначається L^ψ . Якщо $\mathfrak{N} \subset L$, то через $L^\psi \mathfrak{N}$ позначають множину ψ -інтегралів функцій $f \in \mathfrak{N}$. Зокрема, $L^\psi \mathcal{S}^p$ – множина ψ -інтегралів функцій $f \in \mathcal{S}^p$.

У випадку, коли $\psi(k) = (ik)^{-r}$, $r = 0, 1, \dots$, будемо позначати $L^\psi =: L^r$ і $L^\psi \mathfrak{N} =: L^r \mathfrak{N}$.

Для довільних фіксованих $\varphi \in \Phi$, $\tau > 0$ та $v \in V(\tau)$ розглянемо такі функціональні класи:

$$L^\psi(\varphi, \tau, v, n)_{\mathcal{S}^p} := \left\{ f \in L^\psi \mathcal{S}^p : \Omega_\varphi\left(f^\psi, \tau, v, \frac{\tau}{n}\right)_{\mathcal{S}^p} \leq 1, \quad n \in \mathbb{N} \right\}, \quad (5.5)$$

$$L^\psi(\varphi, \tau, v, \Omega)_{\mathcal{S}^p} := \left\{ f \in L^\psi \mathcal{S}^p : \Omega_\varphi(f^\psi, \tau, v, u)_{\mathcal{S}^p} \leq \Omega(u), \quad 0 \leq u \leq \tau \right\}, \quad (5.6)$$

де $\Omega(u)$ – фіксована неперервна монотонно зростаюча функція змінної $u \geq 0$ така, що $\Omega(0) = 0$. Також позначимо $L^\psi(\alpha, \tau, v, n)_{\mathcal{S}^p} := L^\psi(\varphi, \tau, v, n)_{\mathcal{S}^p}$ і $L^\psi(\alpha, \tau, v, \Omega)_{\mathcal{S}^p} := L^\psi(\varphi, \tau, v, \Omega)_{\mathcal{S}^p}$ при $\varphi(t) = \varphi_\alpha(t) = 2^{\frac{\alpha}{2}}(1 - \cos kh)^{\frac{\alpha}{2}}$.

Зазначимо, що у випадку, коли $p = 2$, $\psi(k) = k^{-r}$, $r \in \mathbb{N}$ і $v(t) = t$, класи, подібні до класів $L^\psi(\alpha, \tau, v, n)_{\mathcal{S}^p}$ та $L^\psi(\alpha, \tau, v, \Omega)_{\mathcal{S}^p}$, вперше розглянув Л. В. Тайков

[76], [77]. Він знайшов точні значення поперечників таких класів в просторах L_2 у випадку, коли мажоранти Ω усереднених значень модулів гладкості задовольняють певні умови. Згодом питання знаходження точних значень поперечників в просторах L_2 та \mathcal{S}^p подібних функціональних класів, породжених різними ваговими функціями v , вивчалися в [8], [44, Гл. 4], [22, 24, 35, 50, 89, 97, 98] та ін.

5.3 Найкращі наближення та поперечники функціональних класів

Нехай \mathcal{T}_{2n+1} , $n = 0, 1, \dots$, – множина всіх тригонометричних поліномів $T_n(x) = \sum_{|k| \leq n} c_k e^{ikx}$ порядку n , де c_k – довільні комплексні числа.

Для будь-якої функції $f \in \mathcal{S}^p$ позначимо через $E_n(f)_{\mathcal{S}^p}$ її найкраще наближення тригонометричними поліномами $T_{n-1} \in \mathcal{T}_{2n-1}$ в просторі \mathcal{S}^p , тобто,

$$E_n(f)_{\mathcal{S}^p} := \inf_{T_{n-1} \in \mathcal{T}_{2n-1}} \|f - T_{n-1}\|_{\mathcal{S}^p}. \quad (5.7)$$

Із співвідношення (5.1) та мінімальної властивості частинних сум Фур'є випливає, що для будь-якої функції $f \in \mathcal{S}^p$ при всіх $n = 0, 1, \dots$,

$$E_n^p(f)_{\mathcal{S}^p} = \|f - S_{n-1}(f)\|_{\mathcal{S}^p}^p = \sum_{|k| \geq n} |\widehat{f}(k)|^p, \quad (5.8)$$

де $S_{n-1}(f) = S_{n-1}(f, \cdot) = \sum_{|k| \leq n-1} \widehat{f}(k) e^{ik \cdot}$ – частинна сума Фур'є порядку $n - 1$ функції f .

Далі, нехай \mathfrak{N} – опукла центрально-симетрична підмножина простору \mathcal{S}^p і B – одинична куля простору \mathcal{S}^p . Нехай також F_N – довільний N -вимірний підпростір простору \mathcal{S}^p , $N \in \mathbb{N}$, і $\mathcal{L}(\mathcal{S}^p, F_N)$ – множина лінійних операторів з \mathcal{S}^p в F_N . Через $\mathcal{P}(\mathcal{S}^p, F_N)$ позначимо підмножину проєктивних операторів з множини $\mathcal{L}(\mathcal{S}^p, F_N)$, тобто, множину операторів A лінійного проєктування на множині F_N таких, що $Af = f$ при $f \in F_N$. Величини

$$b_N(\mathfrak{N}, \mathcal{S}^p) = \sup_{F_{N+1}} \sup \{ \varepsilon > 0 : \varepsilon B \cap F_{N+1} \subset \mathfrak{N} \},$$

$$d_N(\mathfrak{N}, \mathcal{S}^p) = \inf_{F_N} \sup_{f \in \mathfrak{N}} \inf_{u \in F_N} \|f - u\|_{\mathcal{S}^p},$$

$$\lambda_N(\mathfrak{N}, \mathcal{S}^p) = \inf_{F_N} \inf_{A \in \mathcal{L}(\mathcal{S}^p, F_N)} \sup_{f \in \mathfrak{N}} \|f - Af\|_{\mathcal{S}^p},$$

$$\pi_N(\mathfrak{N}, \mathcal{S}^p) = \inf_{F_N} \inf_{A \in \mathcal{P}(\mathcal{S}^p, F_N)} \sup_{f \in \mathfrak{N}} \|f - Af\|_{\mathcal{S}^p},$$

називаються бернштейнівським, колмогоровським, лінійним та проєктивним N -поперечниками множини \mathfrak{N} в просторі \mathcal{S}^p , відповідно.

5.4 Прямі апроксимативні теореми в просторах \mathcal{S}^p

Наведемо відомі на даний час нерівності типу Джексона в термінах найкращих наближень функцій та усереднених значень їх узагальнених модулів гладкості в просторах \mathcal{S}^p .

Теорема 5.1. ([3, 50]) *Нехай $f \in L^\psi \mathcal{S}^p$, $1 \leq p < \infty$, $\varphi \in \Phi$, $\tau > 0$, $v \in V(\tau)$ і $\{\psi(k)\}_{k \in \mathbb{Z}}$ – довільна послідовність комплексних чисел таких, що $|\psi(k)| \leq K < \infty$. Тоді для довільного $n \in \mathbb{N}$ справджується нерівність*

$$E_n(f)_{\mathcal{S}^p} \leq \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{I_{n,\varphi,p}(\tau, v)} \right)^{1/p} \nu(n) \Omega_\varphi \left(f^\psi, \tau, v, \frac{\tau}{n} \right)_{\mathcal{S}^p}, \quad (5.9)$$

де $\nu(n) := \nu(n, \psi) = \sup_{|k| \geq n} |\psi(k)|$,

$$I_{n,\varphi,p}(\tau, v) := \inf_{\substack{k \geq n \\ k \in \mathbb{N}}} \int_0^\tau \varphi^p \left(\frac{kt}{n} \right) dv(t). \quad (5.10)$$

Якщо при цьому функція φ є неспадною на проміжку $[0, \tau]$, величина $\nu(n) = \max\{|\psi(n)|, |\psi(-n)|\}$, і виконується умова

$$I_{n,\varphi,p}(\tau, v) = \int_0^\tau \varphi^p(t) dv(t), \quad (5.11)$$

то нерівність (5.9) не може бути покращена і тому

$$\sup_{\substack{f \in L^\psi \mathcal{S}^p \\ f \neq \text{const}}} \frac{E_n(f)_{\mathcal{S}^p}}{\Omega_\varphi \left(f^\psi, \tau, v, \frac{\tau}{n} \right)_{\mathcal{S}^p}} = \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{\int_0^\tau \varphi^p(t) dv(t)} \right)^{1/p} \nu(n). \quad (5.12)$$

Внаслідок (5.3) із теореми 5.1, отримуємо твердження:

Наслідок 5.1. ([3, 50]) *Нехай $f \in L^\psi \mathcal{S}^p$, $1 \leq p < \infty$, $\varphi \in \Phi$, $\tau > 0$, $v \in V(\tau)$ і $\{\psi(k)\}_{k \in \mathbb{Z}}$ – послідовність комплексних чисел таких, що $|\psi(k)| \leq K < \infty$. Тоді при будь-якому $n \in \mathbb{N}$*

$$E_n(f)_{\mathcal{S}^p} \leq \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{I_{n,\varphi,p}(\tau, v)} \right)^{1/p} \nu(n) \omega_\varphi \left(f, \frac{\tau}{n} \right)_{\mathcal{S}^p}, \quad (5.13)$$

де $\nu(n) = \sup_{|k| \geq n} |\psi(k)|$, а величина $I_{n,\varphi,p}(\tau, v)$ визначається рівністю (5.10).

Функція $\varphi_\alpha(t) = 2^{\frac{\alpha}{2}}(1 - \cos t)^{\frac{\alpha}{2}}$, $\alpha > 0$, є неспадною на відрізку $[0, \pi]$. Тому з теореми 5.1 випливає

Наслідок 5.2. ([3, 50]) Нехай $f \in L^\psi \mathcal{S}^p$, $1 \leq p < \infty$, $\tau > 0$, $v \in V(\tau)$ і $\{\psi(k)\}_{k \in \mathbb{Z}}$ – послідовність комплексних чисел таких, що $|\psi(k)| \leq K < \infty$. Тоді для довільних чисел $\alpha > 0$ та $n \in \mathbb{N}$

$$E_n(f)_{\mathcal{S}^p} \leq \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{I_{n,\alpha,p}(\tau, v)} \right)^{1/p} \nu(n) \Omega_\alpha \left(f^\psi, \tau, v, \frac{\tau}{n} \right)_{\mathcal{S}^p}, \quad (5.9')$$

де $\nu(n) = \sup_{|k| \geq n} |\psi(k)|$, величина $I_{n,\alpha,p}(\tau, v)$ визначається рівністю (5.10) з $\varphi(t) = \varphi_\alpha(t) = 2^{\frac{\alpha p}{2}} (1 - \cos t)^{\frac{\alpha}{2}}$.

Якщо при цьому $\nu(n) = \max\{|\psi(n)|, |\psi(-n)|\}$ і

$$I_{n,\alpha,p}(\tau, v) = 2^{\frac{\alpha p}{2}} \int_0^\tau (1 - \cos t)^{\frac{\alpha p}{2}} dv(t), \quad (5.11')$$

то при $\tau \in (0, \pi]$ нерівність (5.9') не може бути покращена і тому

$$\begin{aligned} \sup_{\substack{f \in L^\psi \mathcal{S}^p \\ f \neq \text{const}}} \frac{E_n(f)_{\mathcal{S}^p}}{\Omega_\alpha \left(f^\psi, \tau, v, \frac{\tau}{n} \right)_{\mathcal{S}^p}} &= \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{2^{\frac{\alpha p}{2}} \int_0^\tau (1 - \cos t)^{\frac{\alpha p}{2}} dv(t)} \right)^{1/p} \nu(n) \\ &= \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{2^{\alpha p} \int_0^\tau \sin^{\alpha p} \frac{t}{2} dv(t)} \right)^{1/p} \nu(n). \end{aligned} \quad (5.12')$$

Наведемо деякі наслідки з цього твердження для вагових функцій $v_1(t) = 1 - \cos t$ та $v_2(t) = t$.

Наслідок 5.3. ([3, 50]) Нехай $f \in L^\psi \mathcal{S}^p$, $1 \leq p < \infty$, і $\{\psi(k)\}_{k \in \mathbb{Z}}$ – послідовність комплексних чисел таких, що $|\psi(k)| \leq K < \infty$. Тоді для довільних $\alpha > 0$ та $n \in \mathbb{N}$

$$E_n(f)_{\mathcal{S}^p} \leq \left(\frac{2}{I_{n,\alpha,p}(\pi, v_1)} \right)^{1/p} \Omega_\alpha \left(f^\psi, \pi, v_1, \frac{\pi}{n} \right)_{\mathcal{S}^p} \nu(n), \quad (5.14)$$

де $\nu(n) = \sup_{|k| \geq n} |\psi(k)|$,

$$I_{n,\alpha,p}(\pi, v_1) = 2^{\frac{\alpha p}{2}} \inf_{\substack{k \geq n \\ k \in \mathbb{N}}} \int_0^\pi \left(1 - \cos \frac{kt}{n} \right)^{\frac{\alpha p}{2}} \sin t dt \quad (5.15)$$

Якщо при цьому $\nu(n) = \max\{|\psi(n)|, |\psi(-n)|\}$ і $\frac{\alpha p}{2} \in \mathbb{N}$, то нерівність (5.14) на множині $L^\psi \mathcal{S}^p$ не може бути покращена і

$$\sup_{\substack{f \in L^\psi \mathcal{S}^p \\ f \neq \text{const}}} \frac{E_n(f)_{\mathcal{S}^p}}{\Omega_\alpha \left(f^\psi, \pi, v_1, \frac{\pi}{n} \right)_{\mathcal{S}^p}} = \frac{\left(\frac{\alpha p}{2} + 1 \right)^{1/p}}{2^\alpha} \nu(n). \quad (5.16)$$

У випадку, коли $p = 2$, $v_1(t) = 1 - \cos t$, $\tau = \pi$ і $\varphi(t) = 2^{\frac{1}{2}}(1 - \cos t)^{\frac{1}{2}}$, тобто, коли ω_φ – звичайний модуль неперервності (модуль гладкості порядку 1), нерівність вигляду (5.13) наведено в [65, Гл. 6]. При цьому $\left(\frac{v(\tau)-v(0)}{I_{n,\varphi,p}(\tau,v)}\right)^{1/p} = 2^{-1/2}$.

Зауваження 5.1. У випадку, коли $p = 2$ і $\psi(k) = (ik)^{-r}$, $r = 0, 1, \dots$, рівність (5.16) може бути записана у вигляді

$$\sup_{\substack{f \in L^r \mathcal{S}^2 \\ f \neq \text{const}}} \frac{E_n(f)_{\mathcal{S}^2}}{\Omega_\alpha(f^{(r)}, \pi, v_1, \frac{\pi}{n})_{\mathcal{S}^2}} = \frac{\sqrt{\alpha+1}}{2^\alpha} n^{-r}, \quad \alpha > 0, \quad n \in \mathbb{N}. \quad (5.16')$$

При $\alpha = 1$ це співвідношення випливає з результату М.І. Черниха [88]. При довільних $\alpha = k \in \mathbb{N}$ і $n \in \mathbb{N}$ точні значення величин в лівій частині (5.16') отримано Х. Юссефом [97] в дещо іншій формі.

Наслідок 5.4. ([3, 29, 50]) Нехай $0 < \tau \leq \frac{3\pi}{4}$, $v_2(t) = t$, числа $1 \leq p < \infty$ та $\alpha > 0$ такі, що $\alpha p \geq 1$. Нехай також $n \in \mathbb{N}$ і $\{\psi(k)\}_{k \in \mathbb{Z}}$ – послідовність комплексних чисел таких, що $\nu(n) = \sup_{|k| \geq n} |\psi(k)| = \max\{|\psi(n)|, |\psi(-n)|\}$. Тоді

$$\sup_{\substack{f \in L^\psi \mathcal{S}^p \\ f \neq \text{const}}} \frac{E_n(f)_{\mathcal{S}^p}}{\Omega_\alpha(f^\psi, \tau, v_2, \frac{\tau}{n})_{\mathcal{S}^p}} = \left(\frac{\tau}{2^{\alpha p} \int_0^\tau \sin^{\alpha p} \frac{t}{2} dt} \right)^{1/p} \nu(n). \quad (5.17)$$

Зазначимо, що у випадку, коли $p = 2$, $\psi(k) = (ik)^{-r}$, $r \geq 0$ і $k = 1$ або $r \geq 1/2$ і $k \in \mathbb{N}$, рівність (5.17) випливає з результатів Л. В. Тайкова [76, 77].

5.5 Поперечники класів $L^\psi(\varphi, v, \tau, n)_{\mathcal{S}^p}$

В цьому підрозділі наведемо твердження про точні значення колмогоровських, бернштейнівських, лінійних та проєктивних поперечників класів $L^\psi(\varphi, v, \tau, n)_{\mathcal{S}^p}$, означених формулою (5.5), у випадку, коли послідовності $\psi(k)$ задовольняють деякі природні умови. Позначимо через Ψ множину всіх послідовностей $\{\psi(k)\}_{k \in \mathbb{Z}}$ комплексних чисел таких, що $|\psi(k)| = |\psi(-k)| \geq |\psi(k+1)|$ при $k \in \mathbb{N}$.

Теорема 5.2. ([3, 50]) Нехай $1 \leq p < \infty$, $\psi \in \Psi$, $\tau > 0$, функція $\varphi \in \Phi$ є неспадною на відрізьку $[0, \tau]$ і $v \in V(\tau)$. Тоді для довільних $n \in \mathbb{N}$ і $N \in \{2n-1, 2n\}$ справджуються нерівності

$$\begin{aligned} \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{\int_0^\tau \varphi^p(t) dv(t)} \right)^{1/p} |\psi(n)| &\leq P_N(L^\psi(\varphi, \tau, v, n)_{\mathcal{S}^p}, \mathcal{S}^p) \\ &\leq \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{I_{n,\varphi,p}(\tau, v)} \right)^{1/p} |\psi(n)|, \end{aligned} \quad (5.18)$$

де величина $I_{n,\varphi,p}(\tau, v)$ означається рівністю (5.10), і P_N – будь-який із поперечників b_N, d_N, λ_N чи π_N . Якщо при цьому виконується умова (5.11), то

$$P_N(L^\psi(\varphi, \tau, v, n)_{\mathcal{S}^p}, \mathcal{S}^p) = \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{\int_0^\tau \varphi^p(t) dv(t)} \right)^{1/p} |\psi(n)|. \quad (5.19)$$

З теореми 5.2 у випадку, коли $\varphi(t) = 2^{\frac{\alpha}{2}}(1 - \cos t)^{\frac{\alpha}{2}}$, отримуємо таке твердження.

Наслідок 5.5. ([3, 50]) *Нехай $1 \leq p < \infty$, $\psi \in \Psi$, $\tau \in (0, \pi]$, $\alpha \in \mathbb{N}$ і $v \in V(\tau)$. Тоді для довільних $n \in \mathbb{N}$ і $N \in \{2n - 1, 2n\}$ справджуються нерівності*

$$\left(\frac{v(\tau) - v(0)}{2^{\alpha p} \int_0^\tau \sin^{\alpha p} \frac{t}{2} dv(t)} \right)^{1/p} |\psi(n)| \leq P_N(L^\psi(\alpha, \tau, v, n)_{\mathcal{S}^p}, \mathcal{S}^p) \leq \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{I_{n,\alpha,p}(\tau, v)} \right)^{1/p} |\psi(n)|,$$

де величина $I_{n,\alpha,p}(\tau, v)$ означається рівністю (5.10) з $\varphi(t) = 2^{\frac{\alpha}{2}}(1 - \cos kh)^{\frac{\alpha}{2}}$, і P_N – будь-який із поперечників b_N, d_N, λ_N чи π_N . Якщо при цьому виконується умова (5.11'), то

$$P_N(L^\psi(\alpha, \tau, v, n)_{\mathcal{S}^p}, \mathcal{S}^p) = \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{2^{\alpha p} \int_0^\tau \sin^{\alpha p} \frac{t}{2} dv(t)} \right)^{1/p} |\psi(n)|.$$

Для вагових функцій $v_1(t) = 1 - \cos t$ та $v_2(t) = t$ з наслідку 5.5 випливають такі твердження.

Наслідок 5.6. *Нехай $1 \leq p < \infty$, $\psi \in \Psi$, $\alpha \in \mathbb{N}$ і $v_1(t) = 1 - \cos t$. Тоді для довільних $n \in \mathbb{N}$ та $N \in \{2n - 1, 2n\}$*

$$\frac{(\frac{\alpha p}{2} + 1)^{1/p}}{2^\alpha} |\psi(n)| \leq P_N(L^\psi(\alpha, \pi, v_1, n)_{\mathcal{S}^p}, \mathcal{S}^p) \leq \left(\frac{2}{I_{n,\alpha,p}(\pi, v_1)} \right)^{1/p} |\psi(n)|,$$

де $I_{n,\alpha,p}(\pi, v_1)$ – величина вигляду (5.15), і P_N – будь-який із поперечників b_N, d_N, λ_N чи π_N . Якщо при цьому число $\frac{\alpha p}{2} \in \mathbb{N}$, то

$$P_N(L^\psi(\alpha, \pi, v_1, n)_{\mathcal{S}^p}, \mathcal{S}^p) = \frac{(\frac{\alpha p}{2} + 1)^{1/p}}{2^\alpha} |\psi(n)|.$$

Наслідок 5.7. ([28]) *Нехай $\psi \in \Psi$, $0 < \tau \leq \frac{3\pi}{4}$, $v_2(t) = t$, числа $\alpha > 0$ та $1 \leq p < \infty$ такі, що $\alpha p \geq 1$. Тоді для довільних $n \in \mathbb{N}$ та $N \in \{2n - 1, 2n\}$*

$$P_N(L^\psi(\alpha, \tau, v_2, n)_{\mathcal{S}^p}, \mathcal{S}^p) = \left(\frac{\tau}{2^{\alpha p} \int_0^\tau \sin^{\alpha p} \frac{t}{2} dt} \right)^{1/p} |\psi(n)|,$$

де P_N – будь-який із поперечників b_N, d_N, λ_N чи π_N .

5.6 Поперечники класів $L^\psi(\varphi, v, \tau, \Omega)_{\mathcal{S}^p}$

Наведемо результати про точні значення поперечників класів $L^\psi(\varphi, v, \tau, \Omega)_{\mathcal{S}^p}$ вигляду (5.6) при деяких обмеженнях на мажоранти Ω .

Теорема 5.3. *Нехай $1 \leq p < \infty$, $\psi \in \Psi$, функція $\varphi \in \Phi$ є неспадною на деякому відрізку $[0, a]$, $a > 0$, і $\varphi(a) = \sup\{\varphi(t) : t \in \mathbb{R}\}$. Нехай також $\tau \in (0, a]$, $v \in V(\tau)$ і при всіх $\xi > 0$ та $0 < u \leq a$ функція Ω задовольняє умову*

$$\Omega\left(\frac{u}{\xi}\right) \left(\int_0^{\xi\tau} \varphi_*^p(t) dv\left(\frac{t}{\xi}\right) \right)^{1/p} \leq \Omega(u) \left(\int_0^\tau \varphi^p(t) dv(t) \right)^{1/p}, \quad (5.20)$$

де

$$\varphi_*(t) := \begin{cases} \varphi(t), & 0 \leq t \leq a, \\ \varphi(a), & t \geq a. \end{cases} \quad (5.21)$$

Тоді для довільних $n \in \mathbb{N}$ та $N \in \{2n - 1, 2n\}$

$$\begin{aligned} \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{\int_0^\tau \varphi^p(t) dv(t)} \right)^{1/p} |\psi(n)| \Omega\left(\frac{\tau}{n}\right) &\leq P_N(L^\psi(\varphi, \tau, v, \Omega)_{\mathcal{S}^p}, \mathcal{S}^p) \\ &\leq \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{I_{n, \varphi, p}(\tau, v)} \right)^{1/p} |\psi(n)| \Omega\left(\frac{\tau}{n}\right), \end{aligned} \quad (5.22)$$

де величина $I_{n, \varphi, p}(\tau, v)$ означена рівністю (5.10), і P_N – будь-який із поперечників b_N , d_N , λ_N чи π_N . Якщо при цьому виконується умова (5.11), то

$$P_N(L^\psi(\varphi, \tau, v, \Omega)_{\mathcal{S}^p}, \mathcal{S}^p) = \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{\int_0^\tau \varphi^p(t) dv(t)} \right)^{1/p} |\psi(n)| \Omega\left(\frac{\tau}{n}\right). \quad (5.23)$$

У випадку $\varphi(t) = \varphi_\alpha(t) = 2^{\frac{\alpha}{2}}(1 - \cos t)^{\frac{\alpha}{2}}$, справджується таке твердження:

Наслідок 5.8. *Нехай $1 \leq p < \infty$, $\psi \in \Psi$, $\tau \in (0, \pi]$, $\alpha > 0$ і $v \in V(\tau)$. Нехай також при всіх $\xi > 0$ та $0 < u \leq \pi$, функція Ω задовольняє умову*

$$\Omega\left(\frac{u}{\xi}\right) \left(\int_0^{\xi\tau} (1 - \cos t)_*^{\frac{\alpha p}{2}} dv\left(\frac{t}{\xi}\right) \right)^{1/p} \leq \Omega(u) \left(\int_0^\tau (1 - \cos t)^{\frac{\alpha p}{2}} dv(t) \right)^{1/p}, \quad (5.20')$$

де

$$(1 - \cos t)_* := \begin{cases} 1 - \cos t, & 0 \leq t \leq \pi, \\ 2, & t \geq \pi. \end{cases} \quad (5.21')$$

Тоді для довільних $n \in \mathbb{N}$ та $N \in \{2n - 1, 2n\}$ справджуються нерівності

$$\left(\frac{v(\tau) - v(0)}{2^{\alpha p} \int_0^\tau \sin^{\alpha p} \frac{t}{2} dv(t)} \right)^{1/p} |\psi(n)| \Omega\left(\frac{\tau}{n}\right) \leq P_N(L^\psi(\alpha, \tau, v, \Omega)_{\mathcal{S}^p}, \mathcal{S}^p)$$

$$\leq \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{I_{n,\alpha,p}(\tau, v)} \right)^{1/p} |\psi(n)| \Omega\left(\frac{\tau}{n}\right),$$

де величина $I_{n,\alpha,p}(\tau, v)$ означена рівністю (5.10) з $\varphi(t) = 2^{\frac{\alpha}{2}}(1 - \cos kh)^{\frac{\alpha}{2}}$, і P_N – будь-який із поперечників b_N, d_N, λ_N чи π_N . Якщо при цьому виконується умова (5.11'), то

$$P_N(L^\psi(\alpha, \tau, v, \Omega)_{\mathcal{S}^p}, \mathcal{S}^p) = \left(\frac{v(\tau) - v(0)}{2^{\alpha p} \int_0^\tau \sin^{\alpha p} \frac{t}{2} dv(t)} \right)^{1/p} |\psi(n)| \Omega\left(\frac{\tau}{n}\right).$$

Зазначимо, що для конкретних функцій $v \in V(\tau)$ при певних обмеженнях на ті чи інші параметри задачі питання існування функцій Ω , які задовольняють умови вигляду (5.20) та (5.20'), досліджувалась в [8, 76, 77, 98] та ін.

Для вагових функцій $v_1(t) = 1 - \cos t$ та $v_2(t) = t$ з наслідку 5.8 випливають такі твердження.

Наслідок 5.9. Нехай $1 \leq p < \infty$, $\psi \in \Psi$, $\alpha > 0$, $v_1(t) = 1 - \cos t$ і при всіх $\xi > 0$ та $0 < u \leq \pi$ функція Ω задовольняє умову

$$\Omega\left(\frac{u}{\xi}\right) \left(\frac{1}{\xi} \int_0^{\pi\xi} (1 - \cos t)_*^{\frac{\alpha p}{2}} \sin \frac{t}{\xi} dt \right)^{1/p} \leq \Omega(u) \left(\int_0^\pi (1 - \cos t)^{\frac{\alpha p}{2}} \sin t dt \right)^{1/p}, \quad (5.24)$$

де функція $(1 - \cos t)_*$ задається співвідношенням (5.21'). Тоді для довільних $n \in \mathbb{N}$ та $N \in \{2n - 1, 2n\}$

$$\frac{(\frac{\alpha p}{2} + 1)^{1/p}}{2^\alpha} |\psi(n)| \Omega\left(\frac{\tau}{n}\right) \leq P_N(L^\psi(\alpha, \pi, v_1, \Omega)_{\mathcal{S}^p}, \mathcal{S}^p) \leq \frac{2^{1/p} |\psi(n)|}{I_{n,\alpha,p}^{1/p}(\pi, v_1)} \Omega\left(\frac{\tau}{n}\right),$$

де $I_{n,\alpha,p}(\pi, v_1)$ – величина вигляду (5.15), і P_N – будь-який із поперечників b_N, d_N, λ_N чи π_N . Якщо при цьому $\frac{\alpha p}{2} \in \mathbb{N}$, то

$$P_N(L^\psi(\alpha, \pi, v_1, \Omega)_{\mathcal{S}^p}, \mathcal{S}^p) = \frac{(\frac{\alpha p}{2} + 1)^{1/p}}{2^\alpha} |\psi(n)| \Omega\left(\frac{\tau}{n}\right).$$

У випадку, коли $p = 2$, $\psi(k) = (ik)^{-r}$, $r \in \mathbb{N}$, і $\alpha = 1$, наслідок 5.9 отримано Н. Айнуллоєвим [8]. В [8] було також доведено існування функцій Ω , які задовольняють (5.24) при наведених вище обмеженнях на параметри p та α .

Наслідок 5.10. Нехай $1 \leq p < \infty$, $\psi \in \Psi$, $0 < \tau \leq \frac{3\pi}{4}$, $v_2 = t$ і при всіх $\xi > 0$ та $0 < u \leq \pi$ функція Ω задовольняє умову

$$\Omega\left(\frac{u}{\xi}\right) \left(\frac{1}{\xi} \int_0^{\xi\tau} (1 - \cos t)_*^{\frac{\alpha p}{2}} dt \right)^{1/p} \leq \Omega(u) \left(\int_0^\tau (1 - \cos t)^{\frac{\alpha p}{2}} dt \right)^{1/p}. \quad (5.25)$$

Тоді для довільних $n \in \mathbb{N}$ та $N \in \{2n - 1, 2n\}$

$$P_N(L^\psi(\alpha, \tau, v_2, \Omega)_{\mathcal{S}^p}, \mathcal{S}^p) = \left(\frac{\tau}{2^{\alpha p} \int_0^\tau \sin^{\alpha p} \frac{t}{2} dt} \right)^{1/p} |\psi(n)| \Omega\left(\frac{\tau}{n}\right),$$

де P_N – будь-який із поперечників b_N , d_N , λ_N чи π_N .

Зазначимо, що для $\alpha \in \mathbb{N}$ наслідки 5.2 та 5.3 (при $\psi \in \Psi$), а також 5.5, 5.8 та 5.9 встановлено раніше А. С. Сердюком [50].

У випадку, коли $p = 2$, $\psi(k) = (ik)^{-r}$ і $r \geq 0$, $\alpha = 1$ або $r \geq 1/2$, $\alpha \in \mathbb{N}$, наслідок 5.10 впливає з результатів робіт [76], [77] (див. також [44, Гл. 4]), де також доведено існування функцій Ω , які задовольняють (5.25) з відповідними обмеженнями на параметри p , α та r .

Питання отримання нерівностей типу Джексона в просторах \mathcal{S}^p , а також знаходження точних значень поперечників класів, породжених обмеженнями на усереднені значення модулів гладкості, аналогічних до (5.2), розглядалися також в роботах [4, 22, 23, 27] та ін.

Література

- [1] ABDULLAYEV F. G., ÖZKARTEPE P., SAVCHUK V. V., SHIDLICH A. L. *Exact constants in direct and inverse approximation theorems for functions of several variables in the spaces \mathcal{S}^p* // Filomat. – 2019. – **33**, No. 5. – pp. 1471-1484.
- [2] ABDULLAYEV F., CHAICHENKO S., IMASH KYZY M., SHIDLICH A. *Direct and inverse approximation theorems in the weighted Orlicz-type spaces with a variable exponent* // Turk. J. Math. – 2020. – **44**. – pp. 284-299.
- [3] ABDULLAYEV F., SERDYUK A., SHIDLICH A. *Widths of functional classes defined by majorants of generalized moduli of smoothness in the spaces \mathcal{S}^p* // Ukrainian Math. J. – 2021. – **73**, No. 6. – pp. 841-858.
- [4] ABDULLAYEV F., CHAICHENKO S., IMASHKYZY M., SHIDLICH A. *Jackson-type inequalities and widths of functional classes in the Musielak-Orlicz type spaces* // Rocky Mountain J. Math. – 2021. – **51**, No. 4. – pp. 1143-1155.
- [5] ABDULLAYEV F., CHAICHENKO S., SHIDLICH A. *Direct and inverse approximation theorems of functions in the Musielak-Orlicz type spaces* // Math. Inequal. Appl. – 2021. – **24**, No. 2. – pp. 323-336.
- [6] АБИЛОВ В. А., АБИЛОВА Ф. В. *Problems in the approximation of 2π -periodic functions by Fourier sums in the space $L_2(2\pi)$* // Math. Notes. – 2004. – **76**, No. 6. – pp. 749-757.
- [7] АКХИЗЕР Н. И. *Lectures on Approximation Theory, 2nd ed.* Nauka, Moscow, 1965. – 303 pp.; English translation of the 1st ed. (1947): *Theory of approximation*, Ungar, New York, 1956.
- [8] АИНУЛЛОЕВ Н. *The values of the widths of certain classes of differentiable functions in L_2* // Dokl. Akad. Nauk Tadzhik SSR. – 1984. – **27**, No. 8. – pp. 416-418.
- [9] БАБЕНКО А. Г. *The exact constant in the Jackson inequality in L^2* // Math. Notes. – 1986. – **39**. – pp. 355-363.
- [10] БАБЕНКО К. И. *Approximation of periodic functions of many variables by trigonometric polynomials* // Soviet Math. Dokl. – 1960. – **1**. – pp. 513-516.
- [11] БАБЕНКО К. И. *Approximation by trigonometric polynomials in a certain class of periodic functions of several variables* // Soviet Math. Dokl. – 1960. – **1**. – pp. 672-675.
- [12] БАБЕНКО В. Ф., САВЕЛА С. В. *Inequalities of Jackson-Stechkin type for almost periodic functions* // Visn. Dnipropetrovsk univ. – 2012. – **20**, No. 6/1. – pp. 60-66.
- [13] БАБЕНКО В. Ф., КОНАРЕВА С. В. *Jackson-Stechkin-type inequalities for the approximation of elements of Hilbert spaces* // Ukrainian Math. J. – 2019. – **70**, No. 9. – pp. 1331-1344.

- [14] BARI N. K. *Trigonometric series*. Moscow: Gosudarstv. Izdat. Fiz.-Mat. Lit., 1961. – 936 pp.
- [15] BARI N. K., STECHKIN S. B. *Best approximations and differential properties of two conjugate functions* // Trudy Moskov. Mat. Obshch. – 1956. – **5**. – pp. 483-522.
- [16] BERNSTEIN S. *Sur les recherches récentes relatives à la meilleure approximation des fonctions continues par les polynômes* // Proc. of 5th Inter. Math. Congress. – 1912. – **1**. – pp. 256-266. (see also Bernstein S. Collected works. Vol. I. Izdat. Akad. Nauk SSSR, Moscow, 1952, pp. 112–123.)
- [17] BESICOVITCH A. S. *Almost periodic functions*. Dover Publications, Inc., New York, 1955. – 180 pp.
- [18] BOMAN J. *Equivalence of generalized moduli of continuity* // Ark. Mat. – 1980. – **18**. – pp. 73-100.
- [19] BREDIKHINA E. A. Absolute convergence of Fourier series of almost periodic functions // *Dokl. Akad. Nauk SSSR*. – 1968. – **179**, No. 5. – pp. 1023-1026.
- [20] BREDIKHINA E. A. *Almost periodic functions* // In: Vinogradov I.,M. (Ed.) *Encyclopedia of Mathematics*, Moscow, 1984 – **4**. – pp. 543-545.
- [21] BUTZER P., NESSEL R. J. *Fourier analysis and approximation*. Birkhäuser, Basel, 1971. – 553 pp.
- [22] VAKARCHUK S. B. *Jackson-type inequalities and exact values of widths of classes of functions in the spaces S^p , $1 \leq p < \infty$* // Ukrainian Math. J. – 2004. – **56**, No. 5. – pp. 718-729.
- [23] VAKARCHUK S. B., SHCHITOV A. N. *On some extremal problems in the theory of approximation of functions in the spaces S^p , $1 \leq p < \infty$* // Ukrainian Math. J. – 2006. – **58**, No. 3. – pp. 340-356.
- [24] VAKARCHUK S. B. *Jackson-type inequalities with generalized modulus of continuity and exact values of the n -widths for the classes of (ψ, β) -differentiable functions in L_2 . I* // Ukrainian Math. J. – 2016. – **68**, No. 6. – pp. 823-848.
- [25] VAKARCHUK S. B., ZABUTNAYA V. I. *Inequalities between best polynomial approximations and some smoothness characteristics in the space L_2 and widths of classes of functions* // Math. Notes. – 2016. – **99**, No. 2. – pp. 222-242.
- [26] VASIL'EV S. N., *The Jackson-Steckin inequality in $L_2[-\pi, \pi]$* // Proc. Steklov Inst. Math., Suppl. – 2001. – **1**. – S243-S253
- [27] ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ В. Р. *Нерівності типу Джексона при наближенні функцій з простору S^p сумами Зігмунда* // Теорія наближення функцій та суміжні питання: Праці ІМ НАН України, 2002. – **35**. – С. 33-46.
- [28] ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ В. Р. *Поперечники деяких класів простору S^p* // Екстремальні задачі теорії функцій та суміжні питання: Праці Ін-ту математики НАН України, 2003. – **46**. – С. 17-26.
- [29] ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ В. Р. *Jackson-Type inequalities in the space S^p* // Ukrainian Math. J.. – 2003. – **55**, No. 9. – pp. 1410-1422.
- [30] ВОЙЦЕХІВСЬКИЙ В. Р., СЕРДЮК А. С. *Нерівності типу Джексона при наближенні функцій з простору S^p методом Вороного* // Проблеми теорії наближення функцій та суміжні питання: Зб. праць Ін-ту математики НАН України, 2005. – **2**, № 2. – С. 43-53.
- [31] DEVORE R. A., TEMLYAKOV V. N. *Nonlinear approximation by trigonometric sums* // J. Fourier Anal. Appl. – 1995. – **2**, No. 1. – pp. 29-48.
- [32] D'YACHENKO D. M. *On the properties of Fourier coefficients for functions of the class H^ω* // Moscow Univ. Math. Bull. – 2005. – **60**, No. 4. – pp. 19-26.
- [33] D'YACHENKO D. M. *Certain constants in absolutely convergent Fourier series for functions from H^ω* // Russian Math. (Iz. VUZ). – 2007. – **51**, No. 7. – pp. 38-44.
- [34] DUNG D., TEMLYAKOV V., ULLRICH T. *Hyperbolic cross approximation*. Advanced Courses in Mathematics. CRM Barcelona. Birkhäuser/Springer, Cham, 2018. – 218 pp.
- [35] ESMAGANBETOV M. G. *Widths of classes from $L_2[0, 2\pi]$ and the minimization of exact constants in Jackson-type inequalities* // Math. Notes. – 1999. – **65**, No. 6. – pp. 689-693.
- [36] GAO F. *Exact value of the n -term approximation of a diagonal operator* // J. Approx. Theory. – 2010. – **162**, No. 4. – pp. 646-652.

- [37] GORBACHUK M. L., GRUSHKA YA. I., TORBA S. M. *Direct and inverse theorems in the theory of approximation by the Rietz method* // Ukrainian Math. J. – 2005. – **57**, No. 5. – pp. 751-764.
- [38] HARDY G. H., LITTLEWOOD J. E., PÓLYA G. *Inequalities*, Cambridge University Press, 1934.
- [39] КАНАНЕ Ж.-П. *Séries de Fourier absolument convergentes* Ergeb. Math. Grenzgeb., Band 50 Springer-Verlag, Berlin-New York, 1970. – 169 pp.
- [40] KOZKO A. I., ROZHDESTVENSKII A. V. *On Jackson's inequality for a generalized modulus of continuity in L_2* // Sb. Math. – 2004. – **195**, No. 8. – pp. 1073-1115.
- [41] KOLMOGOROFF A. *Über die beste Annäherung von Funktionen einer gegebenen Funktionenklasse* // Ann. of Math., Second series. – 1936. – **37**, No. 1. – pp. 107-110.
- [42] LEVITAN B. M. *Almost periodic functions*. Gosudarstv. Izdat. Tehn.-Teor. Lit., Moscow, 1953. – 396 pp.
- [43] LI R. S., LIU Y. P. *Best m -term one-sided trigonometric approximation of some function classes defined by a kind of multipliers* // Acta Mathematica Sinica, English Series. – 2010. – **26**, No. 5. – pp. 975-984.
- [44] PINKUS A. *n -widths in approximation theory*. Springer-Verlag, 1985. – 291 pp.
- [45] ПРИТУЛА Я. Г. *Jackson's inequality for B^2 -almost periodic functions* // Izv. Vyssh. Uchebn. Zaved. Mat. – 1972. – **8**. – pp. 90-93.
- [46] ПРИТУЛА Я. Г., ЯЦИМІРСЬКИЙ М. М. *Оцінки наближень B^2 -майже періодичних функцій* // Вісн. Львів. ун-ту, Сер. мех-мат. – 1983. – **21**. – С. 3-7.
- [47] РОМАНЮК А. С. *Аппроксимативные характеристики классов периодических функций многих переменных* // Праці Інституту математики НАН України, 2012. – **40**. – 352 с.
- [48] САВЧУК В. В., ШИДЛИЧ А. Л. *Наближення функцій багатьох змінних лінійними методами в просторах S^p* // Проблеми теорії наближення функцій та суміжні питання: Зб. праць Ін-ту математики НАН України. – 2007. – **4**, № 1. – С. 302-317.
- [49] SAVCHUK V. V., SHIDLICH A. L. *Approximation of functions of several variables by linear methods in the space S^p* // Acta Sci. Math. (Szeged). – 2014. – **80**, No. 3-4. – pp. 477-489.
- [50] СЕРДЮК А. С. *Поперечники в просторі S^p класів функцій, що означаються модулями неперервності їх ψ -похідних* // Екстремальні задачі теорії функцій та суміжні питання: Праці Ін-ту математики НАН України, 2003. – **46**. – С. 229-248.
- [51] СЕРДЮК А. С., СТЕПАНЮК Т. А. *Оцінки найкращих m -членних тригонометричних наближень класів аналітичних функцій* // Допов. НАН України. – 2015. – № 2. – С. 32-37.
- [52] СЕРДЮК А. С., ШИДЛИЧ А. Л. *Задачі теорії наближень в абстрактних лінійних просторах* // Сучасні проблеми математики та її застосувань, II: Зб. праць Ін-ту математики НАН України. – 2021. **18**, № 1. – С. 594-643. (див. також arXiv: 2104.04252)
- [53] SERDYUK A. S., SHIDLICH A. L. *Direct and inverse theorems on the approximation of almost periodic functions in Besicovitch-Stepanets spaces* // Carpath. Math. Public. – 2021. – **13**, No. 3. – pp. 687-700.
- [54] SZ.-NAGY B. *Sur une classe générale de procédés de sommation pour les séries de Fourier* // Acta Math. Hungar. – 1948. – **1**, No. 3. – pp. 14-52.
- [55] СТЕПАНЕЦ А. И. *Классы периодических функций и приближение их элементов суммами Фурье*. – К., 1983. – С. 1-57. – (Препринт / АН УССР. Ин-т математики; 83.10).
- [56] СТЕПАНЕЦ А. И. *Классификация и приближение периодических функций*. – К.: Наукова думка, 1987. – 268 с.
- [57] STEPANETS A. I. *Classification and approximation of periodic Functions*. (Mathematics and Its Applications, V.333). – Dordrech: Kluwer Academic Publisher Group, 1995. – 360 pp.
- [58] СТЕПАНЕЦ А. И. *Аппроксимационные характеристики пространств S^p_φ* . – К., 2000. – 52 с. – (Препринт / НАН Украины. Ин-т математики; 2000.2).
- [59] СТЕПАНЕЦ А. И. *Аппроксимационные характеристики пространств S^p_φ* . – К., 2001. – 85 с. – (Препринт / НАН Украины. Ин-т математики; 2001.2).

- [60] STEPANETS A. I. *Approximation characteristics of spaces S_φ^p* // Ukrainian Math. J. – 2001. – **53**, No. 3. – pp. 446–475.
- [61] STEPANETS A. I. *Approximation characteristics of spaces S_φ^p in different metrics* // Ukrainian Math. J. – 2001. – **53**, No. 8. – pp. 1340–1374.
- [62] СТЕПАНЕЦ А. И. *Методы теории приближений: В 2 ч.* Праці Ін-ту математики НАН України. Математика та її застосування, **40**, (I) (2002). – 427 с.
- [63] СТЕПАНЕЦ А. И. *Методы теории приближений: В 2 ч.* Праці Ін-ту математики НАН України. Математика та її застосування, **40**, (II) (2002). – 468 с.
- [64] STEPANETS A. I. *Extremal problems of approximation theory in linear spaces* // Ukrainian Math. J. – 2003. – **55**, No. 10. – pp. 1662–1698.
- [65] STEPANETS A. I. *Methods of approximation theory*. VSP, Leiden-Boston, 2005.
- [66] STEPANETS A. I. *Problems of approximation theory in linear spaces* // Ukrainian Math. J. – 2006. – **58**, No. 1. – pp. 54–102.
- [67] STEPANETS A. I., SERDYUK A. S. *Direct and inverse theorems in the theory of the approximation of functions in the space S^p* // Ukrainian Math. J. – 2002. – **54**, No. 1. – pp. 126–148.
- [68] STEPANETS A. I., RUKASOV V. I. *Spaces S^p with nonsymmetric metric* // Ukrainian Math. J. – 2003. – **55**, No. 2. – pp. 322–338.
- [69] STEPANETS O. I., SHYDLICH A. L. *Best n -term approximations by Λ -methods in the spaces S_φ^p* // Ukrainian Math. J. – 2003. – **55**, No. 8. – pp. 1338–1362.
- [70] STEPANETS O. I., SERDYUK A. S., SHYDLICH A. L. *On some new criteria for infinite differentiability of periodic functions* // Ukrainian Math. J. – 2007. – **59**, No. 10. – pp. 1569–1580.
- [71] STEPANETS A. I., SERDYUK A. S., SHYDLICH A. L. *Classification of infinitely differentiable periodic functions* // Ukrainian Math. J. – 2008. – **60**, No. 2. – pp. 1982–2005.
- [72] STEPANETS A. I., SERDYUK A. S., SHYDLICH A. L. *On relationship between classes of $(\psi, \bar{\beta})$ -differentiable functions and Gevrey classes* // Ukrainian Math. J. – 2009. – **61**, No. 1. – pp. 171–177.
- [73] STEPANETS A. I., SHYDLICH A. L. *Best approximations of integrals by integrals of finite rank* // J. Approx. Theory. – 2010. – **162**, No. 2. – pp. 323–348.
- [74] STEPANETS A. I., SHYDLICH A. L. *Extremal problems for integrals of nonnegative functions* // Izvestiya Mathematics. – 2010. – **74**, No. 3. – pp. 607–660
- [75] STERLIN M. D. *Exact constants in inverse theorems of approximation theory* // Sov. Math., Dokl. – 1972. – **13**. – pp. 160–163.
- [76] ТАЙКОВ Л. В. *Inequalities containing best approximations and the modulus of continuity of functions in L_2* // Math. Notes. – 1976. – **20**, No. 3. – pp. 797–800.
- [77] ТАЙКОВ Л. В. *Structural and constructive characteristics of functions in L_2* // Math. Notes. – 1979. – **25**, No. 2. – pp. 113–116.
- [78] ТЕМЛЯКОВ В. Н. *Approximation of periodic functions*. Computational Mathematics and Analysis Series. Commack, New York: Nova Science Publ., 1993. – 419 p.
- [79] ТЕМЛЯКОВ В. Н. *Greedy algorithm and m -term trigonometric approximation* // Constr. Approx. – 1998. – **14**, No. 4. – pp. 569–587.
- [80] ТИМАН А. Ф. *Theory of approximation of functions of a real variable*. In: International Series of Monographs on Pure and Applied Mathematics. **34**, Pergamon Press and MacMillan, Oxford, 1963.
- [81] ТИМАН М. Ф. *Аппроксимация и свойства периодических функций*. К.: Наук. думка, 2009.
- [82] ТИМАН М. П., ШАВРОВА О. Б. *Лінійні оператори типу Марцинкевича для періодичних функцій багатьох змінних в просторах S_m^p та L_p^m* // Проблеми теорії наближення функцій та суміжні питання: Зб. праць Ін-ту математики НАН України. – 2007. – **4**, № 1. – С. 352–375.

- [83] ТИМАН М. П., ШАВРОВА О. Б. *Приближение периодических функций многих переменных операторами полигармонического типа в пространствах S_m^p* // Вісник Донецького університету. Математика. – Донецьк, 2009. – № 1. – С. 32-36.
- [84] CHAICHENKO S., SHIDLICH A., ABDULLAYEV F. *Direct and inverse approximation theorems of functions in the Orlicz type spaces \mathcal{S}_M* // Math. Slovaca. – 2019. – **69**, No. 6. – pp. 1367-1380.
- [85] CHAICHENKO S., SAVCHUK V., SHIDLICH A. *Approximation of functions by linear summation methods in the Orlicz-type spaces* // Journal of Mathematical Sciences (United States). – 2020. – **249**, No. 5. – pp. 705-719.
- [86] CHAICHENKO, S.O., SHIDLICH, A.L., SHULYK, T.V. *Direct and inverse approximation theorems in the Besicovitch–Musielak–Orlicz spaces of almost periodic functions* // Ukrainian Math. J. – 2022. – **74**, No. 5. – pp. 801–819.
- [87] CHERNYKH N. I. *On the Jackson inequality in L_2* // Proc. Steklov Inst. Math. – 1967. – **88**. – pp. 75-78.
- [88] CHERNYKH N. I. *The best approximation of periodic functions by trigonometric polynomials in L_2* // Math. Notes. – 1967. – **2**, No. 5. – pp. 803–808.
- [89] SHALAEV V. V. *Widths in L_2 of classes of differentiable functions defined by higher-order moduli of continuity* // Ukrainian Math. J. – 1991. – **43**, No. 1. – pp. 104–107.
- [90] ШИДЛІЧ А. Л. *Порядкові оцінки найкращих n -членних ортогональних тригонометричних наближень класів функцій $\mathcal{F}_{q,\infty}^\psi$ в просторах $L_p(\mathbb{T}^d)$* // Проблеми теорії наближення функцій та суміжні питання: Зб. праць Ін-ту математики НАН України. – 2011. – **8**, № 1. – С. 302-317.
- [91] ШИДЛІЧ А. Л. *Порядкові оцінки для деяких апроксимаційних характеристик* // Теорія наближення функцій та суміжні питання: Зб. праць Ін-ту математики НАН України. – 2013. – **10**, № 1. – С. 304-337.
- [92] ШИДЛІЧ А. Л. *Порядкові оцінки функціоналів, в термінах яких виражаються найкращі n -членні наближення класів $\mathcal{F}_{q,r}^\psi$* // Теорія наближення функцій та суміжні питання: Зб. праць Ін-ту математики НАН України. – 2014. – **11**, № 3. – С. 287-314.
- [93] SHIDLICH A. L. *Nonlinear approximation of the classes $\mathcal{F}_{q,r}^\psi$ of functions of several variables in the integral metrics* // Математичні проблеми механіки та обчислювальної математики: Зб. праць Ін-ту математики НАН України. – 2016. – **13**, № 3. – С. 256-274.
- [94] ШИДЛІЧ А. Л., ЧАЙЧЕНКО С. О. *Деякі екстремальні задачі в просторах Орліча* // Матем. студії. – 2014. – **42**, № 1. – С. 21-32.
- [95] SHIDLICH A. L., CHAICHENKO S. O. *Approximative properties of diagonal operators in Orlicz spaces* // Numer. Funct. Anal. Optim. – 2015. – **36**, No. 10. – pp. 1339–1352.
- [96] SHYDLICH A. L. *Order equalities for some functionals and their application to the estimation of the best n -term approximations and widths* // Ukrainian Math. J. – 2009. – **61**, No. 10. – pp. 1649–1671.
- [97] YUSSEF KH. *On the best approximations of functions and the values of widths of the classes of functions in L_2* // Applications of Functional Analysis to the Approximation Theory, Proc. of the Tver Gos. Univ. – 1988. – pp. 100–114
- [98] YUSSEF KH. *Widths of the classes of functions in the space $L_2(0, 2\pi)$* // Application of functional analysis to the approximation theory, Proc. of the Kalinin Gos. Univ. – 1990. – pp. 167–175.